

**”ENGLANNISSA MEILLÄ ON AINAKIN
TEHTY PUHEITA OPETTAJALLE
LÄHETTÄMÄLLÄ ÄÄNIVIEСТИ
WHATSAPPISSA.”**

Gymnasieelevers tankar om digitalisering i svenskundervisning

Marjo Oksanen

Magisteravhandling

Jyväskylä universitet

Institutionen för språk- och kommunikationsstudier

2018

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta	Kieli- ja viestintätieteiden laitos
Tekijä: Marjo Oksanen	
Työn nimi: ”Englannissa meillä on ainakin tehty puheita opettajalle lähettämällä ääniviesti WhatsAppissa.” Gymnasieelevers tankar om digitalisering i svenskundervisning	
Oppiaine: Ruotsin kieli	Työn laji: Maisterintutkielma
Aika: Kevät 2018	Sivumäärä: 56 + 4
Tiivistelmä Digitalisaatio on ajankohtainen puheenaihe kouluissa ja se nousee esille myös uusissa opetussuunnitelmissa. Tämän tutkielman tarkoituksena oli selvittää lukioikäisten opiskelijoiden kokemuksia digitalisaatiosta ruotsinkielen oppitunneilla. Tavoitteena oli selvittää mitä mieltä oppilaat ovat älylaitteiden käytöstä ruotsinkielen tunneilla ja miten niitä voitaisiin hyödyntää suullisen kielitaidon harjoittelussa. Tutkimukseen osallistui yhteensä 33 lukiolaista ja se toteutettiin syksyn 2017 aikana kyselylomakkeen avulla. Lomake koostui sekä avoimista kysymyksistä että monivalintaväittämistä. Materiaali analysoitiin sekä kvalitatiivisin että kvantitatiivisin menetelmin. Tulokset osoittivat, että älylaitteita ei käytetty oppitunneilla usein, minkä vuoksi oppilaat kokivat sen tuovan mukavaa vaihtelua tuntityöskentelyyn. Eniten älylaitteita oppitunneilla hyödynnettiin vieraiden sanojen etsimiseen mm. nettisanakirjoja hyödyntäen. Mieluiten oppilaat työskentelivät kuitenkin paperisen oppikirjan avulla ja suurin osa oppilaista ei kokenut älylaitteiden tuovan lisäarvoa opetukseen. Enemmistö oppilaista suhtautui positiivisesti suullisen kielitaidon harjoitteluun älylaitteiden avulla. Suullista kielitaitoa voisi oppilaiden mukaan harjoitella mm. toistamalla sanoja mallin mukaan, tekemällä suullisia kokeita, katsomalla vieraskielisiä ohjelmia tai kuuntelemalla musiikkia. Tulevaisuudessa aihetta voisi tutkia lisää selvittämällä miten älylaitteita voitaisiin hyödyntää suullisen kielitaidon harjoittelussa. Mielenkiintoinen jatkotutkimusaihe olisi myös sosiaalisen median hyödyntäminen vieraiden kielten oppitunneilla.	
Asiasanat: mobilinlärning, digitalisering, digital kompetens, kommunikativ kompetens, muntliga färdigheter	
Säilytyspaikka: JYX	
Muita tietoja:	

INNEHÅLL

1 INLEDNING OCH SYFTE	4
2 DIGITALISERING I SKOLAN, SAMHÄLLET OCH LÄROPLANEN	6
2.1 Begreppsdiskussion	6
2.2 Digitalisering i läroplanen	8
2.3 Digital kompetens	10
2.4 Digitalisering i undervisningen	12
2.5 Digitalt infödda	14
3 MUNTLLIG KOMMUNIKATION	16
3.1 Kommunikativ kompetens	17
3.2 Att undervisa muntliga färdigheter	18
3.3 Muntliga färdigheter i läroplanen	20
4 TIDIGARE FORSKNING	22
5 MATERIAL OCH METOD	26
5.1 Materialinsamling och informanter	26
5.2 Enkät som forskningsmetod	28
5.3 Analysmetoder	30
6 RESULTAT	31
6.1 Elevernas upplevelser av användning av digitala verktyg i undervisning	31
6.2 Digitala verktyg i samband med muntliga färdigheter	38
6.3 Användning av digitala verktyg på fritiden	41
7 SAMMANFATTANDE DISKUSSION	45
LITTERATUR	53
BILAGA	57

1 INLEDNING OCH SYFTE

I denna magisteravhandling kommer jag att studera elevers tankar om digitalisering i svenskundervisning med fokus på hur muntliga färdigheter kan utvecklas med hjälp av den. Temat är relevant eftersom digitalisering är ett omtalat samtalsämne bland lärare och elever inom skolvärlden. Även de nya läroplanerna betonar digital kompetens och därför är det ytterst viktigt att forska i detta tema. Under de närmaste föregående åren har en av de centralaste målsättningarna för undervisningssektorns fackorganisation OAJ varit att förstärka lärarnas beredskap för digitalisering på alla utbildningsnivåer (Korkeakivi 2017). Det kan finnas både oro och iver gentemot digitala verktyg och därför anser jag att det är viktigt att forska i detta tema för att få en vidare bild av elevers tankar och således hur man skulle kunna dra nytta av digitalisering i undervisning. Det finns åsikter både för och emot digitalisering och jag anser att det viktigaste med användningen av digitala verktyg är att inlärningsresultat skulle kunna påverkas positivt. Toivola m.fl. (2017: 97) konstaterar att skolans pedagogik utvecklas i samverkan med digitalisering och digitalisering möjliggör saker i inläring, tillväxt och utveckling vartill en traditionell pedagogik inte är kapabel. Enligt Toivola m.fl. (ibid.) borde digitalisering ses som en faktor som effektiverar och berikar lärandet.

Det finns tidigare forskning (se t.ex. Boije 2017 och Lehto 2014) om användning av digitala verktyg i undervisningen men mig veterligen finns det inte så mycket forskning ur elevers synvinkel där fokus ligger särskilt på hur dessa kan utnyttjas för att utveckla muntliga färdigheter. Därför anser jag även att det är viktigt att forska i detta tema. Jag är själv intresserad av att använda olika digitala verktyg i undervisningen och som blivande lärare vill jag veta hurdana upplevelser elever har om digitalisering. Jag har ett särskilt intresse för muntliga färdigheter eftersom jag själv som blivande lärare vill fokusera på muntlig kommunikation och att utveckla studerandenas muntliga färdigheter i min undervisning. Jag anser att muntliga språkfärdigheter är viktiga och med digitala verktyg kan det vara lättare för en del studenter att träna upp dessa färdigheter. Jag vill också utreda hurdana möjligheter det finns att öva muntliga färdigheter med olika digitala verktyg. Datorspelade har beaktats i samband med muntliga språkfärdigheter och exempelvis Diaz (2012: 102) har lyft fram att datorspelade kan ha positivt inflytande på ordförråd och muntliga färdigheter. Med muntliga språkfärdigheter i

samband med digitala verktyg menar jag t.ex. att spela in ljud, göra muntliga föredrag eller öva uttalet.

Syftet med föreliggande studie är att forska i gymnasieelevers upplevelser och tankar kring digitalisering i svenskundervisning. Jag vill även ta reda på hurdana möjligheter finns det att öva muntliga färdigheter genom olika digitala verktyg och hur eleverna upplever att öva muntliga färdigheter med dessa apparater. Mina forskningsfrågor är följande:

1. Hurdana erfarenheter har eleverna av användning av olika digitala verktyg i undervisning och hur har de upplevt dem?
2. Hurdana möjligheter finns det att öva muntliga färdigheter med digitala verktyg enligt eleverna?
3. Hur upplever eleverna att öva muntliga färdigheter med digitala verktyg?

Det har varit svårt att hitta en definition av *digitalisering* när man läser litteratur om temat (se t.ex. Diaz 2012, Löfving 2013 och Svanberg 2013). Jag själv definierar digitalisering som *användning av olika digitala verktyg till olika användningsändamål till vardags, i arbetet eller i studierna*. I denna uppsats menar jag med digitala verktyg, sådant som *smarttelefoner, surfplattor, datorer och bärbara datorer*.

Denna studie är en kvalitativ fallstudie med kvantitativa drag. På basis av egna erfarenheter från lärarpraktiken har jag en föreställning om att elever tycker om att använda digitala verktyg i undervisning och att de tycker att det är lätt att öva på muntliga färdigheter med digitala resurser. I föreliggande studie vill jag mer systematiskt undersöka om detta antagande gäller. Avhandlingen inleds med teoribakgrunden för studien som jag presenterar i kapitel 2 och 3. Därefter i kapitel 4 presenteras tidigare forskning kring ämnet och i kapitel 5 redogör jag för material och metod som har använts. I kapitel 6 presenterar jag resultat och kapitel 7 innehåller en sammanfattande diskussion om studien samt förslag för fortsatt forskning.

2 DIGITALISERING I SKOLAN, SAMHÄLLET OCH LÄROPLANEN

I detta kapitel redogör jag först för begrepp som är väsentliga för temat för min magisteravhandling. Därefter presenterar jag läroplanens syn på digitalisering, förklarar begreppet *digital kompetens* och behandlar temat *digitalisering i undervisningen*. Jag redogör även för begreppen *mundlig interaktion* och *digitalt infödda*. Till slut presenterar jag tidigare studier kring ämnet.

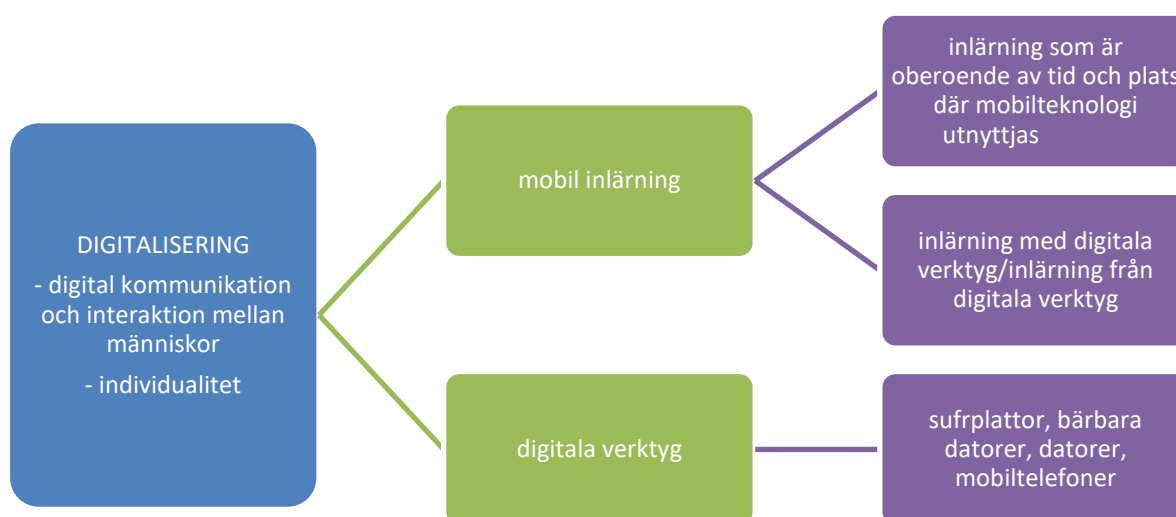
2.1 Begreppsdiskussion

Som redan kom fram i inledningen har det varit svårt att hitta en definition på begreppet digitalisering. Enligt Svanberg (2013) förknippades digitalisering tidigare endast med själva tekniken och digitalisering betydde att någonting förändrades till digital form. Nuförtiden har definitionen blivit mer omfattande; t.ex. betonar Sveriges digitaliseringskommission (2016: 18) individualiseringens aspekt av den. En av digitaliseringens styrkor är att den beaktar individuella behov och önskemål. Digitalisering möjliggör vidare informationssökande, kommunikering och samarbete när och var som helst oberoende av tid och plats. (ibid. 19). Digitaliseringskommissionen (2015: 15) skriver även följande: ”Digitalisering innebär att digital kommunikation och interaktion mellan människor blir självklara”.

När man läser litteratur om digitalisering stöter man på olika begrepp som förknippas med digital inläring. Det som mest kommer fram i litteraturgranskning är begreppet *mobil inläring*. Mobil inläring (eng. *mobile learning*, även *m-learning*) har visat sig vara ett diffust begrepp och därför svårt att definiera på grund av teknologins snabba utveckling (Rossin m.fl. 2012: 2). Både Rossin m.fl. (2012: 2) och Paulins (2015: 148) definierar mobil inläring som *användning av digitala verktyg och teknologi i inlärnings- och undervisningsprocess*. Vidare lyfter Rossin m.fl. (2012: 2) fram att mobil inläring stödjer inlärarens individuella inläring och autenticitet och ger möjligheter att använda olika undervisningsmetoder. Enligt Paulins (2015: 148) kan mobil inläring ske via digitala verktyg antingen där material förmedlas via apparaten (eng.

learning from mobile) eller genom användning av själva apparaten som verktyg för inläringen (eng. *learning with mobile*). Vidare konstaterar Pegrum (2014: 16) att mobil inläring är sådan inläring som är oberoende av tid och plats och inläringen sker genom att utnyttja mobilteknologi. Detta betonar även Rossin m.fl. (2012: 3) som menar att ett av de viktigaste dragen i mobil inläring är att inläraren kan studera när och var som helst och med hjälp av teknologi. McQuiccan m.fl. (2015: 8) betonar dock att det är viktigt att ta hänsyn till att digitala verktyg inte sammanhänger automatiskt till mobil inläring och att mobil inläring kan ske utan att digitala verktyg används.

Enligt de ovanstående definitionerna kan jag dra en slutsats att *mobil inläring är inläring som kan ske var och när som helst där mobilteknologi kan utnyttjas*. Vidare erbjuder mobil inläring nya sätt att motivera eleverna. Det finns nya applikationer som man kontinuerligt kan utnyttja på olika sätt i undervisningen vilket leder till att undervisning blir intressant och varierande för elever. Jag antar att eleverna är vana vid att använda teknologi och genom att ta med digitala verktyg in i undervisningen kan skapa entusiasm för lektioner. I figur 1 nedan ges en sammanfattande figur över de begrepp som har behandlats i detta kapitel.

Figur 1. Sammanfattande figur av begreppsdiskussion.

2.2 Digitalisering i läroplanen

Den nya läroplanen för gymnasiet (Utbildningsstyrelsen 2015, hädanefter GGL) trädde i kraft år 2016. Utbildningsstyrelsen ger grunderna för läroplanen och vidare tillämpas de på olika skolor och kommuner. Pönkä (2017: 10) konstaterar att lärare därtill ska anpassa dessa riktlinjer till sin egen undervisning. En av de förnyelserna handlar om digitalisering som är en väsentlig del av den nya läroplanen. I detta avsnitt ska jag granska närmare läroplanens syn på digitalisering eftersom digitalisering kommer att vara en viktig del i framtidens skola. Jag redogör i första hand för gymnasiets läroplan eftersom informanterna i min studie är gymnasieelever. I kapitel 2.3 diskuterar jag dock begreppet digital kompetens så som det definieras i läroplanen för den grundläggande utbildningen (GLGU).

Det är värt att notera att gymnasiets läroplan inte definierar digitalisering alls fast begreppet nämns flera gånger i läroplanen. Enligt GGL (2015) möjliggör digitalisering samarbetet i lärandet, erbjuder omväxlande inlärningsmiljöer och främjar kunskapsskapande. Eleverna ska vidare få handledning för att kunna agera i en nätverksbaserad och globaliserad värld. Lärandet ska ske genom kommunikation med andra elever och i olika miljöer. Inlärningsmiljöerna ska vara trygga och hälsosamma för elever och de ska gynna motivationen för inläring. Vidare ska lärandet ske på många olika platser och studiemiljöerna ska breddas utanför skolbyggnaden med hjälp av digitala verktyg. På lektionerna ska digitala verktyg användas på ett mångsidigt sätt och eleverna ska få handledning till detta. Eleverna ska också få handledning för att använda digitala studiemiljöer, studiematerial och digitala verktyg. Målet med undervisningen är att fördjupa elevens förståelse för informationsteknologi och att eleven kan använda digitala verktyg på ett funktionellt och tryggt sätt (GGL 2015: 12, 14, 16, 34). Digitalisering kan sägas bilda en väsentlig del i den nya läroplanen. Dessa målsättningar för utnyttjandet av digitala verktyg i undervisningen är tydliga men de kan variera mellan olika skolor och lärare. Det beror på skolans resurser och lärarens eget intresse att hur dessa målsättningar förverkligas i praktiken. Jag har själv noterat detta när jag har gjort praktiken och jobbat som vikarie att det finns stora skillnader mellan skolor och bland lärarnas attityder om användning av digitala verktyg på lektionerna. Det är en intressant synpunkt eftersom läroplanen är gemensam för alla och man borde ordna undervisningen enligt läroplanen men trots det finns det regionala och individuella skillnader i användning av dem. Vidare står det i läroplanen att studiemiljöerna ska breddas

utanför skolbyggnaden. Detta skulle kunna betyda t.ex. användning av elektroniska studiemiljöer (*Optima, Korppi, Moodle, Peda.net, Padlet*), applikationer för att träna ord (*Quizlet, Kahoot!, Bingel, Duolingo*) eller användning av olika sajter för att läsa svenskspråkiga texter (*Hufvudstadsbladet, YLE nyheter*). Dessa internetsajter och applikationer möjliggör elevernas inläring utanför klassrummet och stödjer även begreppet mobil inläring (se kapitel 2.1) i samband med inlärningsprocess.

I grunderna för gymnasiets läroplan tas även olika temaområden fram som behandlar högaktuella samhällsfrågor. Dessa temaområden ska beaktas i undervisningen och gemensamma temaområden för alla gymnasier är bland annat *medier och multilitteracitet* samt *teknologi och samhälle* (GGL 2015: 35). Temaområdet medier och multilitteracitet innebär att elevers förståelse för mediekulturen ska fördjupas. Temaområdet ska även utveckla elevens förmåga att tänka kritiskt. Syftet med temaområdet teknologi och samhälle är att eleven förstår den tekniska utvecklingen. Enligt möjligheter görs även arbete i digitala miljöer. (GGL 2015: 39-40).

Även i läroämnet svenska har digitalisering beaktats, men förhållandevis kortfattat. Det står i GGL att arbetssätt i undervisningen ska vara mångsidiga och elevaktiverande. Digitala verktyg ska användas på lektionerna och bilda en naturlig del av arbetsmiljön. Undervisningens syfte är att stödja studerandes kompetens i multilitteracitet. I gymnasiet kan svenska studeras som B1- (dvs. medellång) eller A- (dvs. lång) lärokurs. I båda lärokurserna har digitalisering beaktats. En kurs i A-svenska (*RUA2 Människans sociala nätverk*) och kurs 2 i B1-svenska (*Välbefinnande och mänskliga relationer*) behandlar digitalisering och en av de båda kursernas målsättningar är *att reflektera över vilka förändringar teknologin och digitalisering har inneburit för kommunikation och välbefinnande* (GGL 2015: 100, 103, 105). Digitala skolböcker är allt mer vanliga och det finns digitala skolböcker även i skolämnet svenska. Det är ofta läraren som bestämmer om man ska ha digitala böcker eller tryckta böcker. Jag anser att det skulle vara viktigt att ta med också elever i denna diskussion och tillsammans med elever och lärare bestämma vilken typ av bok som används på lektionen. Då vore det viktigt att alla elever har likadana möjligheter av att använda digitala resurser eftersom det kan finnas skolor som inte kan erbjuda t.ex. bärbara datorer eller surfplattor till sina elever. GGL lyfter fram att arbetssätt ska vara elevaktiverande och det kräver arbete även lärare att fundera på hur man kan

bilda elevaktiverande arbetssätt med digitala verktyg så att det stödjer inläring och uppväxt. Arbetstakt på svensklektionerna kan ofta vara snabb och lärare har inte nödvändigtvis tid att sätta sig in i saken. Ofta är det bara boken som bestämmer arbetstakt och det finns ingen extratid för att bekanta sig med digitalisering. Vidare ska man inte glömma de andra resurserna som finns i klassrummet och som hittills har fungerat bra. Som lärare är det viktigt att avgöra vilket redskap som fungerar bäst i ett visst inläringstillfälle och ibland behöver man inte använda digitala resurser alls. Det är dock viktigt att komma ihåg att skolans uppgift är att uppfostra, göra bildad och hjälpa eleven att nå de målsättningarna som framtidens arbetsliv kräver. Digitalisering är givetvis en viktig del av framtidens arbetsliv men man ska inte glömma de andra målsättningarna som utbildningen har.

2.3 Digital kompetens

Digital kompetens är en av de åtta nyckelkompetenserna som Europaparlamentet och Europeiska unionens råd (Europeiska unionen, 2006: 4) har definierat som rekommenderade kompetenser för livslångt lärande. Europaparlamentet och Europa unionens råd definierar digital kompetens på följande sätt:

Digital kompetens innebär säker och kritisk användning av informationssamhällets teknik i arbetslivet, på fritiden och för kommunikationsändamål. Den underbyggs av grundläggande IKT-färdigheter, dvs. användning av datorer för att hämta fram, bedöma, lagra, producera, redovisa och utbyta information samt för att kommunicera och delta i samarbetsnätverk via Internet. (Europeiska unionen 2006: 4)

Enligt Europeiska unionen (2006: 7) kräver digital kompetens goda kunskaper om hurdana möjligheter den ger i vardagslivet. Kunskaper som lyfts fram är kritisk och reflekterande attityd mot informationssökande och att digitala verktyg används på ett ansvarsfullt sätt. Vidare ska informationssamhällets teknik stödja kreativitet och innovation. Även i grunderna för gymnasiets läroplan står det att undervisning ska råda studerande att utveckla sin digitala kompetens (GGL 2015: 34). I grunderna för läroplanen för den grundläggande undervisningen definieras däremot digital kompetens närmare som är ett av de sju delområdena inom mångsidig kompetens (GLGU 2014: 20). Mångsidig kompetens omfattar kunskaper, färdigheter,

värderingar, attityder och vilja som man behöver för att växa som människa. (ibid.). I GLGU (2014: 23) står det att digital kompetens är en viktig medborgarfärdighet som är både föremål och verktyg för lärandet. Med hjälp av digitala verktyg får eleverna möjligheter att synliggöra sina tankar och idéer på ett annorlunda sätt. GLGU (ibid.) lyfter även fram att den digitala kompetensen är en del av de allmänna färdigheterna i arbetslivet. Eleverna ska fundera över användning av digitala verktyg i arbetslivet, studierna och i samhället och hur de används i kommunikation mellan människor och samt som ett verktyg för att påverka. Enligt GLGU ska den digitala kompetensen utvecklas inom de fyra huvudområdena som är följande:

1. Eleverna får lära sig att förstå centrala begrepp och principer för hur digitala verktyg används och fungerar och ges möjlighet att utveckla sin praktiska digitala kompetens när de utarbetar egna produkter.
2. Eleverna får handledning i hur man använder digitala verktyg på ett ansvarsfullt, ergonomiskt och tryggt sätt.
3. Eleverna får lära sig att använda digitala verktyg som hjälpmedel i informationshantering och i undersökande och kreativt arbete.
4. Eleverna får erfarenheter och övning i att använda digitala verktyg för att kommunicera och bilda nätverk. (GLGU 2014: 23)

Utifrån detta kan man alltså konstatera att Europeiska unionens syn på digital kompetens liknar läroplanens syn. Både Europeiska unionen och läroplanen betonar digital kompetens som en del av livslångt lärande, dvs. förmågan att använda digitala verktyg på ett mångsidigt sätt på fritiden, i arbetslivet och i studierna. Man kan även se att säker och ansvarsfull användning av samhällets teknik, dess användning till olika ändamål samt kommunikering med varandra är drag som både EU och läroplanen poängterar när man diskuterar om digital kompetens.

2.4 Digitalisering i undervisningen

Ett av Stadsrådets spetsprojekt är att reformera grundskolan fram till 2020 (Stadsrådet, 2016). Syftet med reformen är att Finland ska vara ett ledande land inom modernt och inspirerande lärande. Man eftersträvar att förnya grundskolan genom att ta med digitala material och pröva digital inlärning i undervisningen. Pönkä (2017: 15) diskuterar teknologins snabba utveckling som utmanar beslutsfattare att fundera på dagens skola och i vilken mån de traditionella skolämnena motsvarar de framtida behoven som finns i arbetslivet och samhället. Han betonar att vid sidan av begreppet *medieläskunnighet* har det blivit nya läskunnigheter (eng. *new literacies*) såsom *digital läskunnighet* och *webläskunnighet* och dessa nya typer av läskunnighet krävs av dagens skolelever. Detta betyder bland annat att skolelever måste kunna söka information och bedöma denna information kritiskt. Ett centralt begrepp i grunderna för läroplanen är multilitteracitet som även togs fram i kapitel 2.2. (ibid. 17).

Dagens språkundervisning och sättet att lära sig håller på att förändras. Traditionellt har undervisning skett inne i klassrummet medan undervisningen numera i allt högre grad flyttar ut ur klassrummet. Begrepp som förknippas med framtidens skola är mobil inlärning (se ovan, avsnitt 2.1), utnyttjandet av surfplattor och sociala medier i undervisning, distansundervisning, undervisning med spel, fenomenbaserad och elevcentrad undervisning (Pönkä, 2017: 20). Toivola m.fl. (2017: 98) konstaterar att man i skolan ska kunna utnyttja digitalisering genom att delegera en del av arbetet till olika applikationer vilket möjliggör att lärarna har mer personlig tid för eleverna. Toivola m.fl. (2017: 98) lyfter fram digitalt läromaterial och dess positiva inverkan på inlärning; digitalt läromaterial ger omedelbar återkoppling till eleverna vilket stödjer individuell inlärningprocess. McQuiccan m.fl. (2015: 9) betonar dock att man inte kan förvänta sig att elevernas motivation och inlärning ökar enbart genom att ta digitala verktyg med in i undervisningen. Lärarna måste också vara mottagliga för och kreativa nog att integrera digitala verktyg i undervisningen för att det ska ge effekt. Även Pönkä (2017: 20) pekar på att vid användning av digitala verktyg i undervisning ska målet med undervisningen vara elevers lärande. Pönkä (2017: 20) konstaterar att med hjälp av den nya teknologin ska man försöka utveckla pedagogik så att den på bästa sätt stödjer elevens individuella inlärningsprocess. Även Luukkanen (2015: 3) betonar att man inte ska ha teknologi i undervisningen om man inte utnyttjar det på ett pedagogiskt sätt. Luukkanen (ibid.) hävdar vidare att digitalisering ska

främja inläring och möjligheter att lära sig. Löfving (2013: 52) konstaterar att digitala verktyg i undervisning kan förbättra elevers motivation. Man bör enligt Löfving dock ställa sig frågan om motivation faktiskt förbättrar inläringen eller bara elevers motivation i allmänhet. Löfving menar att som lärare är det viktigt att ta reda på hur eleverna själva uppfattar skolans mål för att nå elevernas inre motivation.

Enligt Toivola m.fl. (2017: 99) erbjuder digitalisering och ny teknologi en klar möjlighet att arbeta i samarbete med varandra. Digitala verktyg berikar samspelet och ger en arbetsmiljö som är oberoende av tid och plats. Toivola m.fl. betonar att lärare med hjälp av digitala verktyg kan ge stöd till eleverna även utanför skoltiden. Med hjälp av elektroniska verktyg blir det lättare att dela ut material och snabba upp kommunikationen. Då ska man dock se att alla elever har likadana möjligheter att använda digitala verktyg utanför skolan. Vidare konstaterar Toivola m.fl. (2017: 102) att elektroniska verktyg är en betydande hjälp vid handledning av eleverna och till själv- och kamratutvärdering. Viktigt i dessa fall är dock att lärare själv vet hur man ska utnyttja digitala verktyg.

Vissa studier har visat att användning av digitala verktyg i undervisning rentav kan ha negativa effekter på inläring (Utbildningsutskottet 2016: 34). En del elever och lärare upplever stress i samband med användning av digitala verktyg i undervisningen. En anledning är bland annat ökat tempo i skolan då det inte finns tillräckligt med tid att utnyttja digitala verktyg i undervisning. (ibid. 34). Upplevd stress kan också t.ex. bero på otillräckliga kunskaper av digitala verktyg. Vidare kan det finnas lärare som önskar mer utbildning inom området vilket skulle kunna förstärka yrkesfärdigheter mot digitalisering och dess användning i undervisning.

Undervisningssektorns fackorganisation OAJs rapport visar skillnader mellan elever och deras beredskap för digitalisering (OAJ 2015). Enligt rapporten beror det på utformandet av småbarnspedagogik, grundläggande undervisning och fortbildning hurdan beredskap eleven har för digitalisering. Enligt Luukkanen (OAJ 2015: 3) är digitalisering ett sätt att förnya pedagogik och olika inlärningsomgivningar. Luukkanen (ibid.) konstaterar att det är pedagogikens uppgift att styra digitalisering, inte tvärtom. På grund av den aktuella diskussionen som pågår gällande digitalisering kan det vara så att det är digitalisering som styr pedagogiken. Med detta menar jag att det kan finnas stress hos lärare att ta med digitala verktyg

in i undervisningen och då kan det hända att man använder digitala resurser bara därför att samhället, läroplanen eller t.o.m. skolans beslutsfattare kräver det. Då är det möjligt att man glömmer bort pedagogiken och man fäster uppmärksamhet bara på användning av de digitala resurserna utan den pedagogiska nyttan i den.

2.5 Digitalt infödda

Den generationen för vilken internet har varit en del av vardagen sedan födseln kallas för *digitalt infödda* (eng. *digital natives*) (Diaz 2012: 83). Dessa digitalt infödda ungdomar har tillbringat hela sitt liv med datorer, videospel, mobiltelefoner och andra digitala verktyg (Prensky 2001: 1). Diaz (2012: 83) betonar dock att ungdomar inte är experter på internet, sociala medier och teknik bara därför att de har växt upp under den digitala tiden utan de är mer vana vid att använda t.ex. webben och har mer kunskaper om digitala verktyg. Detta diskuterar även Toivola m.fl. (2017: 99) och de lyfter fram att man inte kan anta att digitalt infödda har en inre beredskap av att kunna utnyttja teknologi för inläring. Även Löfving (2013: 29) betonar att man som lärare inte kan ha stereotypa föreställningar om elevers förmåga att använda digitala verktyg; hon påpekar att det finns elever som inte har digital kompetens. Enligt Prensky (2001: 1) kallas sådana individer som inte är födda in i den digitala världen men själva har tillägnat sig den nya teknologin för *digitala immigranter* (eng. *digital immigrants*) och menar att även lärare kan tillhöra gruppen digitala immigranter. Han lyfter fram att dagens elever är annorlunda än tidigare och samma undervisningsmetoder som lärarna har fått under skoltiden inte nödvändigtvis är lämpliga för dagens ungdomar. Det är klart att digitalisering är ett starkt omtalat samtalsämne i dagens samhälle. Lärare försöker att hitta på de lämpliga arbetssätten där digitala resurser utnyttjas men man ska dock inte glömma elever som är de allra centralaste i denna diskussion. Jag anser att digitala resurser berikar lärandet och det finns en mängd resurser att utnyttja bara läraren själv har tid och intresse och att man hittar på den pedagogiska aspekten i användning av digitala verktyg. Digitalisering ska inte enbart ses negativt utan när man blir bekant med digitala verktyg och lär sig att utnyttja de olika resurserna som finns kan digitalisering i bästa fall berika lärandet. Det viktigaste dock är att man lyssnar på elever och att man kommer ihåg också de andra inlärningsmetoderna där digitala verktyg inte används.

År 2010 i Sverige genomfördes en undersökning – *Ungar och Medier 2010* – där syftet var att kartlägga hur svenska ungdomar mellan åldrarna 9-16 nuförtiden använder internet (Medierådet 2010). Enligt undersökningen (refererad i Diaz 2012: 91) använder ungdomarna internet vanligen för att surfa, titta på videoklipp, chatta och umgås på olika sociala webbsajter. I undersökningen fanns det skillnader mellan pojkars och flickors internetanvändning: Pojkarna använder mer tid för att spela och titta på videoklipp medan flickorna läser bloggar, chattar, läser andras bloggar och även gör skolarbete. En signifikant skillnad mellan pojkars och flickors medieanvändande är att det finns en social dimension i flickornas internetanvändning vilket betyder att kommunikationen i sig har en viktig huvudroll. (ibid. 92) Vidare flyttar sig den fysiska verkligheten hela tiden mer och mer till den virtuella verkligheten där ungdomarna umgås med sina kompisar i stället för att träffa ansikte mot ansikte.

Samma undersökning utfördes 2017 och i undersökningen *Ungar och Medier 2017* (Medierådet 2017) presenterades vilka och till vilket syfte använder svenska ungdomar mobilen. Resultat visade att ungdomarna använder mest mobilen för sociala medier, att samtala, att surfa på nätet, att lyssna på musik och för att ta bilder. (Medierådet 2017: 20) Det finns några skillnader mellan resultaten 2010 och 2017. T.ex. användning av internet i mobiltelefonen har förändrats och ännu yngre ungdomar använder mobiltelefoner. Däremot finns det inga betydande förändringar i användning av internet i mobilen hos äldre ungdomar. Vidare finns det skillnader i användningsändamål; att titta på filmer med mobiltelefon har ökat kraftigt sedan 2010. Pojkar använder mer tid för att spela medan flickorna använder digitala verktyg mest för sociala medier. (Medierådet 2017: 21, 22, 28, 29) Digitala verktyg, speciellt användning av mobiltelefoner, har blivit allt mer vanligare hos dagens ungdomar och jag antar att likadana resultat skulle kunna fås även bland finska ungdomar.

3 MUNTLLIG KOMMUNIKATION

I detta kapitel diskuterar jag muntlig kommunikation och dess roll i språkundervisning. Kapitlet inleds av med en diskussion om talat språk och muntlig kommunikation i allmänhet. Därefter definierar jag begreppet *kommunikativ kompetens* och diskuterar muntliga färdigheter med fokus på språkundervisning. Till sist kartlägger jag läroplanens syn på muntliga färdigheter.

Med begreppet *muntlig kommunikation* avser jag i denna avhandling språkets talade användning i olika kommunikativa situationer i klassrummet eller med digitala verktyg. Sådana situationer kan vara t.ex. att spela in ljud, öva uttalet eller ha ett fiktivt samtal på lektionen med en samtalspartner. Tiittula (1992: 11) definierar talat språk som *sådan språkets form som produceras muntligt och mottas auditivt*. Palmér (2010: 10) konstaterar att det som lärare är viktigt att fördjupa sig i klassrummets muntliga kommunikation på grund av elevens språkutveckling. Enligt Palmér (2010: 10) är ett talat språk en utgångspunkt för språkutveckling och den muntliga kommunikationen ger grunderna för utveckling av andra språkliga talanger. Mustaparta (2000: 6) betonar att talspråk och skriftspråk avviker på många sätt från varandra. T.ex. i talet är satserna korta och det kan saknas vissa satsdelar. Vidare konstaterar Mustaparta (2000: 7) att det i talet blir mycket upprepning vilket är vanligt även när man talar främmande språk.

Tornberg (2005: 137) lyfter fram att muntlig språkfärdighet i ett främmande språk är en komplex färdighet. Med detta syftar Tornberg på att inläraren måste aktivera språkets olika delar samtidigt och ofta bara har lite tid på sig. Dessa språkområden är bl.a. uttal, intonation, hörförståelse, grammatik, ordförråd och även sociokulturella kunskaper. Vidare betonar Tornberg att muntlig språkfärdighet innebär att språkinläraren kan använda språket mer eller mindre automatiserat och att språket ska vara genast nåbar när talaren behöver det.

Europaparlamentet och Europeiska unionens råd (EU 2006: 5) har nämnt *kommunikation på främmande språk* som en av de åtta nyckelkompetenserna för livslångt lärande (se även kapitel 2.2.2). Denna kompetens refererar till individens förmåga att lyssna, tala, läsa och skriva i olika sammanhang så som t.ex. utbildning, arbete, hem och fritid. Vidare innebär kompetensen i främmande språk att individen kan målspråket och dess särdrag; ordförråd, grammatik och olika

former av verbal kommunikation. Även kulturella aspekter och språkets föränderlighet är enligt Europaparlamentet och Europeiska unionens råd viktiga kunskaper. Vidare diskuterar Palmér (2010: 21) om autentiska kommunikationssituationer. Med detta pekar hon på undervisningen som ska erbjuda autentiska situationer för språkanvändning. Kaikkonen (2000: 51) menar med autentiska språksituationerna sådana språkanvändningstillfällena som är äkta. Jag anser att dessa äkta språksituationer liknar vardagligt språk. Det som är dock värt att notera är att varje individ kan uppleva dessa äkta språksituationer olika och därför kan denna definition betyda olika saker för olika språkinlärare. Även Tiittula (1992: 133) poängterar att språkundervisning ska vara autentiskt, dvs. den ska innehålla autentiskt språk, autentiska texter och naturliga språksituationer.

3.1 Kommunikativ kompetens

Begreppet *kommunikativ kompetens* introducerades inom språkvetenskapen för att bryta den traditionella grammatikfokuserade språkundervisningen (Luoma 2004: 96). Begreppet introducerades av Hymes (1972) som med kommunikativ kompetens avsåg individens kompetens att använda de språkliga formerna i olika sociala sammanhang och situationer. (Lindberg 2005: 30) Luoma (2004: 96) konstaterar att detta i språkklassrummet ledde till användning av autentiska material och fler kommunikativa övningar.

Kommunikativ kompetens har en viktig roll i andra- och främmandespråkforskningen. Tiittula (1992: 10) menar att kommunikativ kompetens förutsätter goda kunskaper och behärskning av olika språkliga situationer. Det är enligt Tiittula ytterst viktigt att förstå det talade språket och dess särdrag i olika kommunikativa situationer. Kommunikativ kompetens är också en av de sju kompetenserna som tas fram i grunderna för den grundläggande utbildningen. Dessa sju kompetenser utgör delområden för mångsidig kompetens. Det gemensamma målet för den mångsidiga kompetensen är att stödja elever att utvecklas som människa och *främja kompetens som förutsätts för delaktighet i ett demokratiskt samhälle och en hållbar livsstil*. Vidare ska eleverna uppmuntras att lära känna sin personlighet och sina styrkor. (GLGU 2014: 20). *Kommunikativ kompetens (K2)* i GLGU (2014: 21) innebär att eleverna ska få olika möjligheter att öva sig uttrycka sina åsikter på ett konstruktivt sätt.

Vidare ska respekten och förtroendet för alla människogrupper stärkas och även mänskliga rättigheter ska beaktas i skolarbetet. Eleverna ska även få möjligheten att öva sig på sociala färdigheter och att uppträda i olika situationer och sammanhang. Modersmål och främmande språk ska användas på ett mångsidigt sätt och eleverna ska uppmuntras att kommunicera även med hjälp av ringa språkkunskaper (GLGU 2014: 21).

Palmér (2010: 20) sammanfattar att den kommunikativa kompetensen som bestående av tre olika delar. Den första delen är *språklig produktion* vilket innebär förmågan att kunna uttrycka sig, skriva och tala. Aktuellt vid tolkning, lyssnande och läsande är *språklig reception* som är den andra delen av den kommunikativa kompetensen. Den tredje delen är *interaktionen*, dvs. samspelet med andra människor. Utifrån detta kan man alltså konstatera att den kommunikativa kompetensen är ett omfattande begrepp som innehåller språkets alla områden. Definitionerna till Europaparlamentets *kompetens på främmande språk* (se kapitel 3) och läroplanens kommunikativa kompetens liknar sig varandra. Det som är dock värt att notera är att digitalisering varken behandlas som del av den kommunikativa kompetensen eller kompetens på främmande språk.

3.2 Att undervisa muntliga färdigheter

Undervisning i muntlig kommunikation har en brokig historia (se t.ex. Bygate 2009, Whitney 1977) och tidigare har man koncentrerat sig mer på grammatikundervisning och översättning av texter från förstaspråket till andraspråket (Bygate 2009: 402). Lindberg (2005: 6) påpekar att intresset för samtal i klassrummet har varit stort inom andraspråksforskningen och numera ska språkundervisningen även erbjuda möjligheter att utveckla den kommunikativa kompetensen (se kapitel 3.1) och inte bara den grammatiska kompetensen. Muntliga språkfärdigheter (fi. *suullinen kielitaito*) betyder enligt Hildén (2000: 173) förmågan att klara sig i sådana kommunikativa språksituationer där man producerar talat text i interaktion med andra människor. Vidare konstaterar Hildén att dessa muntliga språkfärdigheter är språkspecifika, t.ex. individen kan behöva olika muntliga färdigheter i svenska, tyska eller engelska. En språkinlärare kan ha muntliga språkfärdigheter i olika språk och dessa kunskaper ingår i inlärarens generella kommunikationsfärdigheter. (Hildén 2000: 173).

Inom andraspråksinläring betonas idag även mer språkets sociala och kommunikativa aspekter och kommunikation har en viktig roll i inlärningsprocess. Vidare har lärare en betydande roll att uppmuntra, vägleda och ge återkoppling i undervisningssituation i stället för att kontrollera inläringen (Lindberg 2005: 5-6). Att tala ett främmande språk kan kännas svårt för många. Det kan vara lättare för en del att skriva och läsa ett främmande språk i stället för att tala det. Bygate (2009: 401) konstaterar att detta kan t.ex. bero på inlärares begränsade möjligheter att få höra ett talat främmande språk utanför klassrummet. Även Lindberg (2005: 237) lyfter fram att tillfällen att använda främmande språk utanpå undervisningen kan vara väldigt få. Då är det ytterst viktigt att läraren försöker att ge så mycket som möjligt sådana inläringstillfällen där inlärares kan använda språket som hen skulle använda det i vardagen. Vidare hävdar Bygate (2009: 41) att talandet, både av första språk och främmande språk, är en viktig del av inlärares identitet och därför kan talandet kännas utmanande för många. Även Tiittula (1992: 131) poängterar att språkinlärare ofta kan vara passiva att tala vilket leder till att inlärares fokuserar för mycket på fel i stället för själva språkanvändningen. Luoma (2004: 10) konstaterar också att den infödda talarens uttal ofta anses vara standard för ”det korrekta uttalet” och för många språkinlärare kan det vara en tröskel att använda språket. Luoma påpekar att världens alla språk har olika regionala skillnader och att uttalet således kan variera mycket i ett och samma land. Detta kan då innebära att det blir utmanande att definiera vilken regional accent är korrekt. Enligt Luoma (2004: 10) är förståelighet det allra viktigaste och understryker att det finns få språkinlärare som överhuvudtaget kan uppnå samma nivå i uttalet som infödda talare. För att jag har valt att forska i digitala verktyg och hur muntliga färdigheter kan utvecklas med hjälp av den anser jag att det kan vara lättare för en del elever att träna på dessa färdigheter med digitala verktyg. T.ex. till sådana elever som känner sig nervösa att uppträda framför klassrummet kan kännas lättare för att göra muntliga föredrag med digitala verktyg. Man kan ha både individuellt och grupparbete och eleverna kan arbeta i sin egen takt utan stress.

Tiittula (1992: 132) konstaterar att den traditionella undervisningssituationen inte är den allra lämpligaste att utveckla elevers kunskaper om muntlig kommunikation. Oftast är det lärare som bestämmer vem som kan tala och när. Palmér (2010: 27) kallar detta för lärarledda helklassamtal. Det traditionella helklassamtalets struktur, *IRF-strukturen*, lanserades av Sinclair & Coulthard 1975 (Palmér 2010: 28). Tanken med strukturen är att beskriva tre drag som kommer i ett lärarlett tal. I tabell 1 beskrivs IRF-strukturen:

Tabell 1. Beskrivning av IRF-strukturen (efter Palmér 2010: 28).

Initiering (I)	består av lärarfråga som gäller känd information	<i>t.ex. "Hur dödades Gustaf III?"</i>
Responsen (R)	Eleven svarar, svaren måste anpassas till frågan som läraren gett	<i>t.ex. "Han blev skjuten"</i>
Feedback (F)	elevens svar evalueras	<i>t.ex. "Ja visst, det blev han."</i>

Nackdelar som Palmér (2010: 29) tar fram som förekommer med sådan struktur är bl.a. att eleven endast får en möjlighet att tala inom vissa gränser. Innan eleven kan tala behöver hen be ordet genom att räcka upp handen. Detta leder till att elevens svar blir kort och den kan sägas vara korrekt bara om den svarar på frågan som läraren har frågat. Vidare begränsar det traditionella helklassamtalet elevens möjligheter att utveckla och uttrycka sina tankar. Enligt Tiittula (1992: 132) borde man i klassrummet ha mer dialog i stället för monolog för att utveckla individens muntliga kommunikation. Ett exempel att utveckla IRF-strukturen för att ha mer dialog på lektioner är lärarens sätt att ställa frågor (Palmér 2010: 29-30). Tanken är att läraren ställer autentiska frågor, dvs. sådana frågor som inte har ett visst rätt svar. Fördelen med sådan typ av fråga är att eleven får en större möjlighet att uttrycka sina tankar. Vidare konstaterar Palmér (2010: 30) att läraren kan lätt påverka klassrummets samtal genom att välja olika frågetyper. I språkklassrummet borde man koncentrera sig mer till målspråkets användning och inte felen som görs. Inlärare blir vana vid att använda målspråket om det används systematiskt och då fokuserar inlärare sig mindre på felen och möjligen vågar tala mer oberoende av grammatiska regler.

3.3 Muntliga färdigheter i läroplanen

Muntlig kommunikation har även beaktats i grunderna för gymnasiets läroplan. I GGL (2015: 14) står det att lärande ska ske genom kommunikation med andra studerande. I läroplanen (GGL 2015: 14) lyfts det fram att undervisning är en verksamhetskultur där alla ska stödja varandra.

Denna verksamhetskultur innebär även delaktighet som är öppen för olika former av kommunikation där lärande bygger på dialog. I undervisningen ska man ha kollaborativa arbetssätt där studerande får en möjlighet att utveckla sina sociala relationer. (GGL: 15-16).

GGL (2015: 28, 34) lyfter fram även två- och flerspråkighet. Tanken med det är att studerande ska vägledas att uppskatta olika språk och kulturer samt gynna två- och flerspråkighet. På det sättet blir studerandenas språkliga medvetenhet och metalingvistiska färdigheter starkare. Ett mål för undervisning på gymnasiet är att studerande ska utveckla sin förmåga att kommunicera på både finska och svenska samt på främmande språk. Lärare ska uppmuntra studerande att utveckla sin kommunikations-, samarbets- och uttrycksförmåga.

Muntliga färdigheter lyfts fram även i läroämnet svenska i gymnasium (GGL 2015: 100-106). Undervisning ska basera sig både på det talade och på det skrivna språket och muntliga färdigheter ska övas mångsidigt under kurserna. Vidare ska studerande få en möjlighet att utveckla sin förmåga att använda svenska i olika globala sammanhang samt på fritiden, i arbetslivet och i studierna. Såväl A- som B1-lärokurserna omfattar muntlig kommunikation som en del av undervisningen där studenten ska få en möjlighet att delta i olika kommunikationssituationer samt öva muntlig kommunikation på ett mångsidigt sätt. Vidare ska studerande utveckla sin språkkompetens genom att kommunicera i olika sammanhang. Både A- och B1- lärokurser i gymnasiet har en muntlig kurs där syftet är att fördjupa muntliga färdigheter och förmågan att producera muntligt språk, förstå talat språk och öva muntlig produktion. (ibid.) Det kan bero på läraren hur mycket hen använder svenska i sin undervisning. Vissa lärare börjar tala svenska till sina studerande redan från början men det kan finnas lärare som alltid talar bara finska på svensklektionen. Det säger sig självt att det då kan finnas skillnader i elevers språkfärdigheter efter gymnasiet. Läroplanen betonar muntliga färdigheter i läroämnet svenska och träning på dessa färdigheter på ett mångsidigt sätt. Ofta är det då lärarens ansvar att bestämma vad som betyder dessa mångsidiga arbetssätt.

4 TIDIGARE FORSKNING

Det finns tidigare forskning om användning av digitala redskap i undervisningen men veterligen finns det inte så mycket forskning ur elevers synvinkel, i synnerhet inte sådan där fokus ligger speciellt på muntliga färdigheter. Mest har intresset varit att undersöka lärarnas åsikter om användning av digitala verktyg i undervisningen (se t.ex. Jyrkkänen & Hautala 2011, Lehto 2014 och Boije 2017).

Jyrkkänen och Hautala (2011) undersökte elevers och lärares uppfattningar gällande att utnyttja sociala medier i undervisning och på fritiden. Materialet samlades in genom intervjuer där fem elever och fem lärare deltog. Av resultaten framgår det att lärarna utnyttjade medier för det mesta som ett led i lektionsplanering medan eleverna ansåg att man inte utnyttjar tillräckligt med medier i undervisningen och eleverna använde sociala medier mest på fritiden. Medier som lärarna använde på lektioner var tidningsapplikationer, Youtube för att lyssna på musik och titta på videor och olika sajter på internet för att berika undervisningen. Lärarna utnyttjade mest datorer på lektionerna. Eleverna använde mest datorer på fritiden för att chatta med vänner och för att skriva bloggar. Enligt eleverna den största utmaningen med att utnyttja sociala medier i undervisningen är att lärarna har bristfälliga kunskaper. Eleverna upplevde att lärarna inte har tillräckligt med erfarenheter av att arbeta med sociala medier i undervisningen. Det är värt att notera att studien har genomförts år 2011 och det finns vissa skillnader bland ungdomar i användning av sociala medier jämfört med nutiden; t.ex. nämnde dessa elever inte sociala sajter (såsom Facebook, Instagram osv.) utan mest var intresset i olika bloggar och samtal med vänner. Det har kommit vloggar, dvs. videobloggar vid sidan av skrivna bloggar och idag finns det även mer olika sociala sajter och applikationer som inte fanns tidigare och dessa applikationer utvecklas hela tiden. Vidare har allt fler elever egna mobiltelefoner som sannolikt används bland ungdomar även mer än datorer. En viktig synvinkel är också lärarnas beredskap av att använda sociala medier eller digitala verktyg i undervisningen idag mer än tidigare. Det finns skäl att tro att lärarnas beredskap kan ha förbättrats på grund av den samhälleliga medvetenhet och pågående diskussion om digitalisering.

Lehto (2014) utredde användning av smarta mobiler på lågstadiet. Syftet med studien var att kartlägga olika möjligheter att använda smarta mobiler i undervisning och hurdana tankar lärare

hade om användning av smarta mobiler i undervisning. Materialet samlades in genom en internetenkät som skickades till 22 lågstadielärare i olika delar av Finland och materialet analyserades kvalitativt. Resultat visade att lärarna ansåg att man kan utnyttja smarta mobiler i undervisning på många olika sätt, t.ex. i informationssökning och bildtagning. Lärarna ansåg också att smarta mobiler påverkar positivt elevernas motivation. Nackdelar som framträdde med smarta mobiler var dålig arbetsro och elevernas bristfälliga kunskaper i informationsteknik. Resultaten liknar resultaten av Sveriges Riksdags (Utbildningsutskottet 2016: 34) rapport där syftet var att undersöka skolans digitalisering och dess påverkan på kvalitet, likvärdighet och resultat i utbildningen genom att granska tidigare studier inom området. Nackdelar mot digitala verktyg i undervisningen som framkom i studier var ökat individuellt arbete, ergonomiska faktorer och elevers användning av sms och sociala medier under lektionerna vilket stör undervisning enligt lärarna. Arbetsro kan vara en väsentlig orsak till lärares ovillighet att använda smarta mobiler i undervisningen. Fast användning av digitala verktyg på lektionen kan upplevas roligt kan det finnas vissa elever som inte kan återvända till det normala skolarbetet efter att digitala verktyg har används. Vidare kan det finnas elever som inte gör det som man borde göra utan förrirrar sig till felaktiga sidor på internet. Det som är också värt att notera kan det finnas elever som inte vill eller kan använda digitala verktyg och därför kan ha bristfälliga kunskaper i informationsteknik. Lärarna borde även ha tid på sig att lära elever att använda internet och vad som måste tas fram gällande informationssökning.

I Sverige har Boije (2017) undersökt lärares användning av digitala redskap i svenskundervisning. Syftet med studien var att kartlägga om och hur lärarna använder digitala verktyg i undervisningen. En fråga av intresse var också att ta reda på hur lärarens digitala erfarenheter påverkar användning av digitala verktyg i undervisningen. Materialet i Boijes studie bestod av semistrukturerade intervjuer av fyra gymnasielärare i åldrarna 30-60. Som resultat redovisar Boije att lärarna använde digitala verktyg i undervisningen och mestadels för att kommunicera med elever och planera undervisningen. Lärarna använde också digitala verktyg för att visa presentationer, filmer, bilder och textutdrag. Det som dock påverkade lärarnas användning av digitala redskap var bland annat deras ålder, kunskaper, erfarenhet och personligt intresse mot teknik och digitalisering. Boijes resultat visade också att lärarna ansåg ha bristfälliga kunskaper inom digitalisering i undervisning och de skulle önska mer utbildning inom området. Likadana resultat hade också Jyrkkänen och Hautala (2011) gällande lärares bristfälliga kunskaper. Dessa resultat är intressanta eftersom det finns sex år mellan studierna

och resultat tycks gälla fortfarande. Det kan bero på skolan och lärarnas eget intresse mot digitala verktyg att hurdana kunskaper de har om digitalisering. T.ex. i en och samma skola kan det finnas lärare som har goda kunskaper om användning av digitala verktyg och däremot lärare som har dåliga kunskaper. Vidare kom det fram i Boijes (2017) studie att elevers motivation, individualisering och variationen i undervisningen var faktorer som lärarna tog fram gällande fördelar med digitalisering. Med digitala verktyg har eleverna en möjlighet att arbeta i sin egen takt vilket är en fördel för elevernas individuella inlärningsätt.

Liknande resultat fick även Brönnborn och Dahlgren (2015) med sin etnografiska studie där syftet var att kartlägga användning av digitala verktyg i den tidiga läs- och skrivundervisningen. Materialet i den kvalitativa studien bestod av klassrumsobservationer och två lärarintervjuer. Forskningsresultat i deras studie visar att användning av digitala verktyg ökade elevernas motivation, deltagande under lektionerna och samspel med varandra vilket också kom fram i Sveriges Riksdag (Utbildningsutskottet, 2016: 21) rapport. I Brönnborns & Dahlgrens studie (2015: 33) ansåg lärarna att med digitala verktyg är det lättare att individualisera och anpassa undervisningen beroende på elevernas kunskapsnivå och på det sättet kan lärarna öka elevernas motivation. Det framkommer också i Sveriges Riksdags (Utbildningsutskottet, 2016: 23) rapport att eleverna tycker om att göra skoluppgifter med datorer. Detta enligt rapporten leder till att eleverna använder mera tid till sina skoluppgifter när inläring upplevs roligare med digitala verktyg.

Vidare har Hannola och Peltokangas (2015) undersökt elevers motivation genom att kartlägga lågstadielevs tankar om användning av olika läromedel på lektionerna. Hannola och Peltokangas utredde också vilka av dessa läromedel motiverar eleverna mest. Som undersökningsmetoder i den kvalitativa studien användes en enkät och en halvstrukturerad temaintervju. Forskningsresultat visade att 17 elever helst skulle använda paddor i undervisningen och hälften av eleverna (11) nämnde mobiltelefonen som det allra angenämaste läromedlen på lektionerna. Lärobok, dator och häfte var de näst populäraste läromedlen som nämndes bland eleverna. Huvudresultat i Hannolas och Peltokangas studie var elevernas intresse mot mobilteknologi och dess angenäma användning i undervisning.

Resultat av tidigare forskning visar alltså att det finns vissa gemensamma drag i användning av digitala verktyg på lektionerna. Lärarna anser att ha bristfälliga kunskaper inom digitalisering

vilket lätt leder till undvikande av användning av digitala verktyg i undervisningen. Orsaken till detta kan vara bristfälliga resurser, tidsbrist och stora gruppstorlekar som påverkar utnyttjandet av digitala verktyg i undervisningen. Vidare finns det lärare som skulle önska mer utbildning inom området men har inte fått det. Det är en intressant synvinkel att det finns lärarna som inte har fått någon utbildning trots att digitalisering är ett omtalat samtalsämne i dagens skolor och användning av digitala verktyg lyfts fram även i läroplanen. Som genomgången visar finns det en lucka i och med att fokus har legat på lärare och deras vanor och åsikter om användning av digitala verktyg i undervisningen. Därför ska jag i min studie undersöka gymnasieelevers tankar genom att utföra en enkätsintervju.

5 MATERIAL OCH METOD

I detta avsnitt redogör jag för material som jag har använt i min avhandling. Först presenterar jag de informanterna som deltog i undersökningen och redogör för hur jag samlade in materialet. Därefter presenterar jag enkäten som användes vid insamling av materialet och diskuterar hur jag analyserade materialet.

5.1 Materialinsamling och informanter

Materialet samlades in på hösten 2017 under två svensklektioner i ett gymnasium. Informanterna i min undersökning består av 33 gymnasieelever i två olika klasser. Då det saknas forskning om elevperspektiv (jfr ovan) valde jag att fokusera på elever snarare än lärare i denna studie. Jag valde att undersöka detta perspektiv genom att utföra en enkätundersökning. Som material valde jag gymnasieelever eftersom jag ville ha studeranden med mer avancerade språkkunskaper och uppfattningar om språkinläring i allmänhet. En orsak till mitt materialval var också elevernas vanor att använda digitala verktyg eftersom jag antar att gymnasieelever är mer vana vid att använda digitala verktyg än t.ex. yngre elever på låg- eller högstadiet. Därför hade jag ett antagande att gymnasieelever har mer tankar och uppfattningar om digitala verktyg i undervisningen.

Jag valde en gymnasieskola som ligger i mellersta Finland. Kriteriet för valet av skolan var att den ska ligga i centrum för att det vore lättare för mig att besöka skolan och att den ska vara ett gymnasium. Jag hade bestämt mig att inte genomföra enkätundersökningen i universitets praktiskskola för att få höra mer åsikter om andra gymnasieelever som inte nödvändigtvis är så vana vid den nya teknologin i daglig undervisning. I augusti 2017 kontaktade jag rektorn för gymnasiet via e-post och fick svensklärarnas kontaktuppgifter. Två av skolans svensklärare var villiga att delta i undersökningen. Efter överenskommelse med lärarna genomförde jag enkätundersökningen i oktober 2017. Eleverna fyllde i enkäten under sina svensklektioner och det tog ungefär 20 minuter att svara på enkäten.

Innan jag utförde enkätundersökningen till eleverna skickade jag en kort förenkät med öppna frågor till lärarna via e-post. Förenkäten handlade om användning av digitala verktyg på lektionerna och syftet med enkäten var att få veta mer om lärarnas vanor att använda digitala verktyg på lektionerna och på det sättet hjälpa mig att bereda enkätsfrågorna till eleverna. Det tog ca fem minuter att svara på frågorna i förenkäten och frågorna var följande:

- Använder ni digitala verktyg (*smarttelefoner, surfplattor, bärbara datorer, datorer*) på svensklektionerna? Om ja, vilka och för vilket/-a syfte(n)?
- Hur ofta använder ni digitala verktyg på svensklektionerna?
- Har ni tränat på muntliga färdigheter (t.ex. spelat in ljud eller gjort muntliga föredrag) med digitala verktyg?

Två svensklärare svarade till förenkäten och lärarnas svar visade att eleverna använde datorer på lektionerna för att göra ordprov, kursprov och prov i hörförståelse. Mobiltelefoner användes när man spelade Kahoot! eller för att söka ord via digitala ordböcker på lektionen. Surfplattor använde man mest till att söka information på internet. Den ena läraren använde digitala verktyg en gång i veckan och den andra läraren svarade att hon använde digitala verktyg på lektionerna nästan dagligen. Den sista frågan i förenkäten var *Har ni använt digitala verktyg för att träna på muntliga färdigheter*. Den ena läraren svarade att hon använde digitala verktyg för att göra uttalsprov genom mobiltelefonen och eleverna kunde sedan skicka provet till läraren via mobilen. Den andra läraren däremot hade inte använt digitala verktyg för att träna muntliga färdigheter men svarade dock att har hört goda erfarenheter om saken. På basis av lärarnas svar formulerade jag således enkäten till eleverna. Eftersom den ena av lärarna inte hade använt digitala verktyg för att träna muntliga färdigheter var jag tvungen att fundera på detta när jag formulerade frågorna. Frågetyperna som jag hade gällande detta tema handlade mest om elevernas åsikter om att hur man skulle kunna utnyttja digitala verktyg när man tränar på muntliga färdigheter och hurdana upplevelser de har haft hittills. Även lärarnas vana att använda digitala verktyg i sin undervisning påverkade formulering av enkäten och jag försökte att formulera frågorna så att elever lätt skulle kunna svara på frågorna trots att de skulle använda digitala verktyg t.ex. en gång i veckan och inte dagligen. Om jag nu skulle göra undersökningen på nytt skulle jag omformulera frågorna gällande muntliga

språkfärdigheter. Jag skulle lägga till fler öppna frågor om hur elever själva skulle uppleva spela in sin röst eller göra muntliga föredrag med digitala verktyg. Frågeformuleringar i vissa fall var dåliga eftersom studerande inte kunde svara på frågan om hen inte hade använt digitala verktyg för att träna muntliga språkfärdigheter.

5.2 Enkät som forskningsmetod

Enkäten (se Bilaga) i min studie bestod av fyra öppna frågor och 13 påståenden som eleverna skulle ta ställning till enligt den fyrgradig Likert-skala: *instämmer inte alls, instämmer inte helt, instämmer delvis, instämmer helt*. Jag valde att utföra en finskspråkig enkät eftersom jag anser att det är lättare för eleverna att svara på frågorna på sitt eget modersmål. Även Alanen (2011: 14) betonar att det är viktigt att tänka på målgruppen när man utför en enkätundersökning. Den första delen av enkäten bestod av öppna frågor som handlar om elevernas användning av digitala verktyg på lektionerna; om eleverna anser att digitala verktyg är nyttiga för inläringen; hur man skulle kunna öva muntliga färdigheter med digitala verktyg; samt om eleverna föredrar tryckta böcker eller e-läroböcker och varför. De citat som jag presenterar i resultaten har jag själv översatt till svenska. Den andra delen av enkäten bestod av påståenden om elevers tankar och åsikter om användning av digitala verktyg på svensklektionerna. Jag kategoriserade påståendena så att det fanns tre olika teman och under varje teman fanns det 4-5 påståenden. Temana var följande: A) *upplevelser av digitala verktyg i allmänhet*, B) *muntliga språkfärdigheter* och C) *upplevelser av digitala verktyg i undervisningen*. Mina forskningsfrågor fungerade som bas för mitt val för kategoriseringen. Jag tog hänsyn till tidigare forskning när jag utarbetade enkäten så att jag bekantade mig med forskning som har gjorts och vad som saknas. Med hjälp av varje tema och öppna frågor försökte jag formulera enkäten så att med hjälp av frågorna och påståendena kunde jag få svar på mina forskningsfrågor. Med temana A och C försökte jag få ett svar till mina forskningsfrågor *Hurdana erfarenheter har eleverna av användning av digitala verktyg i undervisning och hur har de upplevt dem* och *Hur upplever eleverna att öva muntliga färdigheter med digitala verktyg*. Däremot till forskningsfrågan *Hurdana möjligheter finns det att öva muntliga färdigheter med digitala verktyg* försökte jag få svar med öppna frågor som jag hade i enkäten. Enkäten avslutades med en öppen fråga som var följande: *Berätta fritt med egna ord hur du använder digitala verktyg på fritiden. Nämn också några exempel på olika applikationer som du använder*. Denna fråga

i enkäten var tema D och den var under rubriken *Användning av digitala verktyg på fritiden*. I början av enkäten bad jag även eleverna att ringa in deras kön men många av eleverna hade inte svarat på denna fråga så i denna studie tar jag inte ställning till könsskillnader.

Alanen (2014: 146) konstaterar att enkäter är en av de mest använda metoderna att samla in empiriskt material. Jag ville få många svar inom kort tid och därför bestämde jag mig att utföra en enkätundersökning. Bell (1993: 74) betonar att med enkäten är det lätt att samla in ett större material snabbt och kostnadseffektivt (se även Ejlertsson 1996: 10). Andra fördelar med enkäter är enligt Ejlertsson (1996: 11) att respondenten kan svara på frågorna i lugn och ro och gå framåt i sin egen takt. Som nackdel nämner Ejlertsson dock att enkäten kan inte innehålla så många frågor. Detta var jag också tvungen att fundera på när jag utformade enkäten. Alanen (2000: 152) betonar att en enkätundersökning ska vara högst fyra sidor för att informanterna inte ska tappa koncentrationen.

Frågorna i enkäten ska vara tydliga och lätt att förstå vilket jag tog hänsyn till när jag utformade enkäten. Innan jag genomförde enkäten med eleverna fick jag feedback om enkätsfrågorna från deltagarna i magisterseminariet och handledaren och på basis av feedbacken och lärarnas svar på förenkäten omformulerade jag vissa frågor. Bell (1993: 77) påpekar att om frågorna i enkäten är svåra att förstå händer det lätt att informanten struntar i frågan. Vidare konstaterar Bell att det är viktigt att fundera på formuleringen av frågorna noggrant för att undvika möjliga oklarheter och att få svar på alla frågor.

I enkäten hade jag både öppna frågor och flervalfrågor. Med öppna frågor ville jag ge eleverna möjlighet att skriva sina tankar med egna ord för att fånga deras åsikter. Alanen (2011: 150) konstaterar att med öppna frågor har informanten möjlighet att omformulera sitt svar fritt och det kan framkomma sådana saker som forskaren inte hade kunnat vänta sig på förhand. Nackdelar med öppna frågor enligt Alanen (ibid.) är bl.a. svårigheten att bearbeta dem statistiskt på ett pålitligt sätt eftersom det kan vara svårt att klassificera frågorna och även att det tar tid att svara på öppna frågor. Om jag nu gjorde undersökningen på nytt skulle jag ha inkluderat än fler öppna frågor för att få höra mer om elevernas åsikter om temat; t.ex. hurdana åsikter eleverna har om att utnyttja digitala verktyg även utanför skolan och vilka är de för- och nackdelar som eleverna förknippar till användning av digitala verktyg.

5.3 Analyismetoder

Elevernas svar var i pappersform. Efter att de hade svarat på enkäten överförde jag svaren till Excel för att få en helhetsbild av svaren och för att kunna visa svaren i form av figurer. Jag kategoriserade elevernas svar till Excel enligt temana i enkäten (se kapitel 5.2) och öppna frågor analyserade jag en fråga åt gången med hjälp av Word och Excel. När jag hade räknat svaren med hjälp av Excel och Word kategoriserade jag svaren på nytt för att presentera resultat. Kategorierna rubricerade jag enligt följande: *Elevernas upplevelser av användning av digitala verktyg i undervisningen*, *Digitala verktyg i samband med muntliga färdigheter* och *Användning av digitala verktyg på fritiden*.

Eftersom enkäten innehöll både öppna frågor och flervalsfrågor analyserades enkätsvar både kvalitativt och kvantitativt. Jag valde att använda båda forskningsmetoderna eftersom jag ville forska i elevernas uppfattningar och förstå fenomen som är typiskt för en kvalitativ forskningsmetod (Alanen 2011: 19). Däremot typiskt för kvantitativ forskningsmetod är att skapa en helhetsbild av fenomen som forskas i (ibid.). Kvantitativa drag i min studie finns mest i enkätsfrågor med Likert-skalan där resultat presenteras i absoluta tal.

Elevernas svar presenteras i kapitel 6. Först, i kapitel 6.1, presenterar jag elevernas upplevelser av användning av digitala verktyg i undervisningen (tema A och C, öppna frågor nummer 1 och 3 i enkäten och påstående nummer 8, se bilaga). Sedan, i kapitel 6.2 (tema B och öppen fråga nummer 2 i enkäten, se bilaga), presenteras elevernas tankar om användning av digitala verktyg i samband med att träna muntliga språkfärdigheter. Till sist, i kapitel 6.3 (tema D i enkäten, se bilaga), redogör jag för elevernas användning av digitala verktyg på fritiden.

6 RESULTAT

I detta kapitel presenterar jag resultaten av min undersökning, dvs. elevernas (N=33) svar på enkäten (se Bilaga). Kapitlet har delats in i tre olika avsnitt. Först, i kapitel 6.1, presenteras elevernas upplevelser av och tankar om användning av digitala verktyg i undervisning. Därefter i kapitel 6.2 redogör jag för elevernas åsikter om användning av digitala verktyg i samband med muntliga färdigheter. Till sist, i kapitel 6.3, presenteras hur och till vilket syfte använder eleverna digitala verktyg på fritiden.

6.1 Elevernas upplevelser av användning av digitala verktyg i undervisning

Enkäten började med tre öppna frågor och den första frågan var *Studerar du helst med traditionella tryckta böcker eller med digitala läroböcker och varför?* Eleverna var i det närmaste enhälliga i svaren på denna fråga då 32 av 33 informanter svarade att de helst använder traditionella böcker. En orsak till att man föredrog dessa var elevernas vana att använda dem:

[1] Paperisen, koska aina on opiskeltu normikirjojen avulla niin niihin on totuttu ja ne on kaikista helpoimmat.

Som traditionell bok eftersom vi alltid har studerat med traditionella böcker, så man är van vid att använda dem och de är de allra lättaste.

Andra faktorer som framkom i elevernas svar var t.ex. enkelhet att använda traditionella böcker, möjligheten att göra anteckningar, att man undviker trötthet i ögonen till skillnad från när man länge stirrar på bildskärmen och problem som förekommer med internetanslutning.

[2] Paperisen, sieltä on helpompi löytää oikeat sivut ja digikirjat ei aina toimi kunnolla.

Som traditionell bok, det är lättare att hitta rätt sidor och digitala böcker funkar inte alltid så bra.

En del elever ansåg dock att man trots att det är roligare att studera med traditionella böcker även kan ha läromedel i digital form. Detta visar på att fast eleverna hellre vill använda tryckta böcker ställer de sig positivt mot digitalt läromaterial. En orsak till elevernas val om vanliga böcker kan vara att eleverna inte är vana vid att använda digitala resurser. Vanan att använda tryckta böcker påverkade elevernas svar och således på basis av dessa svar kan man anta att eleverna inte har mycket erfarenhet av digitala böcker i svenskundervisning. Detta är intressant eftersom även den nya läroplanen (GGL 2015: 14) betonar att digitala verktyg borde användas på lektionerna på ett mångsidigt sätt och eleverna borde få handledning för att använda digitala studiemiljöer, studiematerial och digitala verktyg. Digitala verktyg borde integreras till alla skolämnen så att den nya läroplanen kan förverkligas i dagens skolarbete och då borde alla lärarna vara ansvariga för att nå detta mål.

Till påståendet *Att använda digitala verktyg på svensklektionerna är en bra sak* (nummer 10) svarade en elev att hen helt instämde medan 18 svarade att de delvis instämde. Tolv av eleverna valde alternativet instämmer inte helt och en elev instämde inte alls. Således ansåg drygt hälften av eleverna (18 av 33) att det är en bra sak att ha digitala verktyg i undervisning medan ca en tredjedel (12 av 33) inte tyckte att det är en bra sak att ha digitala verktyg i undervisning. Detta visar på att det finns olikheter i elevernas åsikter och fast eleverna hellre vill använda tryckta böcker förhåller sig drygt hälften positivt mot användning av digitala verktyg.

Den tredje öppna frågan i enkäten *Anser du att du kan ha nytta av digitala verktyg på svensklektionerna? Varför, varför inte?* delades elevernas åsikter. Tjugoen av de 33 eleverna svarade att man kan ha nytta av digitala verktyg på lektionerna medan 12 svarade att man inte har nytta av digitala verktyg. Mestadels använder eleverna digitala verktyg för att söka ord, dvs. olika digitala ordböcker. Det var en elev som svarade att genom att lyssna på musik är det lättare att koncentrera sig. Fem av de informanterna tyckte också att det är lättare att skriva uppsatser och göra prov med hjälp av digitala verktyg. Olika applikationer för ordförråd, t.ex. Kahoot! och WordDive nämndes av två elever som ansåg att dessa applikationer är nyttiga. Fem av de 33 informanterna svarade att man inte använder digitala verktyg på svensklektionerna och därför har man ingen nytta av digitala verktyg:

[3] En koe, koska emme käytä niitä paitsi kokeissa.

Nej, eftersom vi inte använder dem, vi använder dem bara i prov.

[4] Tunnilla ei itse saada käyttää laitteita, joten niistä ei ole hyötyä.

Vi får inte använda digitala verktyg på lektionerna så man har ingen nytta av dem.

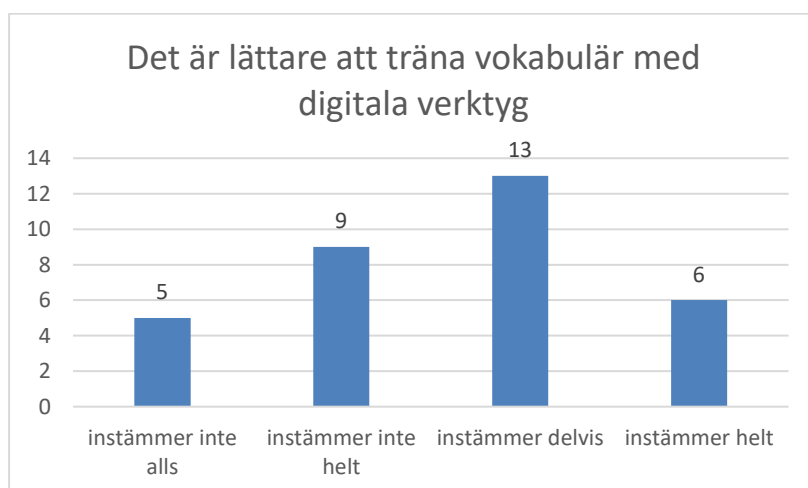
En tog fram att man inte använder digitala verktyg på ett meningsfullt sätt och en svarade att koncentrationen blir sämre om digitala verktyg används:

[5] En koe, koska niitä ei käytetä hyödyllisesti.

Nej, eftersom vi inte använder dem på ett meningsfullt sätt.

Av elevernas svar kan man dra en slutsats att en stor del av eleverna (21 av 33) anser att man kan dra nytta av digitala verktyg på lektionerna men mestadels bara för att söka obekanta ord via digitala ordböcker. Drygt en tredjedel (12 av 33) dock anser att man inte kan ha nytta av digitala verktyg på grund av att man inte använder dem mycket. Som det står i GGL (2015: 14) borde digitala verktyg användas på ett mångsidigt sätt och elevernas svar visar att antingen man använder digitala verktyg för att söka ord eller använder man dem inte alls.

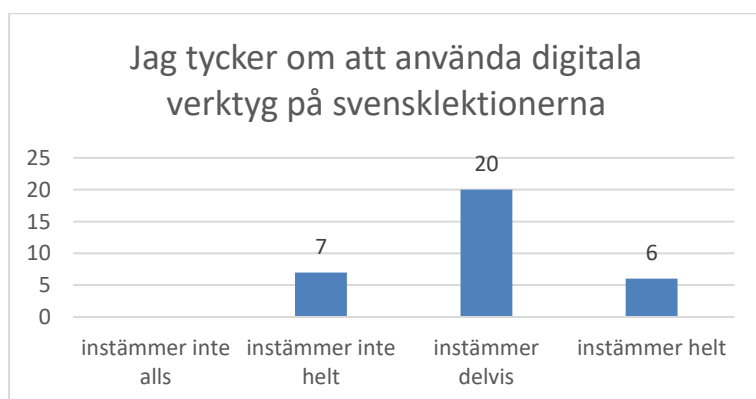
Något varierande svar fick man däremot till påståendet *Det är lättare att träna vokabulär med digitala verktyg* (nummer 11). Fast en stor del av eleverna tycker att de mest drar nytta av digitala verktyg när de använder digitala ordböcker, varierade elevernas svar. I figur 2 nedan presenteras elevernas svar.

Figur 2. Elevernas (N=33) ställningstagande till påståendet *Det är lättare att träna vokabulär med digitala verktyg*.

Av figur 2 framkommer det att drygt en tredjedel (13) svarade att de instämmer delvis i påståendet och således anser de kan ha viss hjälp i att öva sig främmande ord med hjälp av digitala verktyg. Däremot 6 av eleverna ansåg att det är lättare att öva sig vokabulär med digitala verktyg och 5 elever tyckte att det inte är lättare att öva sig ordförråd med digitala verktyg. De resterande 9 av eleverna var delvis av annan åsikt till påståendet. Enligt dessa svar verkar det vara så att eleverna använder digitala ordböcker men räknar inte nödvändigtvis ordsökning eller olika appar för ordinläring som ett sätt att lära sig nya ord.

I figur 3 redogörs för hur eleverna förhöll sig till påståendet *Jag tycker om att använda digitala verktyg (dator, mobil telefon, surfplatta) på svensklektionerna* (nummer 1).

Figur 3. Informanternas (N=33) åsikter om påståenden *Jag tycker om att använda digitala verktyg på svensklektionerna*.

Som det kan läsas ur figur 3 tyckte en stor del av eleverna om att använda digitala verktyg på lektionerna däremot ingen svarade att inte skulle tycka om att använda dem. Tjugo av de 33 eleverna instämde delvis i påståendet medan 6 elever instämde helt. Sju elever instämde inte helt till påståendet. Eleverna fick motivera sina svar under enkätsfrågan. Eleverna som hade svarat att de tycker om att använda digitala verktyg på svensklektionerna ansåg att det på något sätt avviker från det normala skolarbetet:

[6] Ei käytetä paljoa ja se on kivaa vaihtelua normaaliin puurtamiseen.

Vi använder inte dem så mycket och det är roligt att ha lite omväxling till det vanliga stretandet.

[7] Se tuo väliin kivaa vaihtelua, mutta koko ajan en jaksaisi niitä käyttä.

Det är roligt att ibland ha lite omväxling men jag skulle inte orka använda dem hela tiden.

Även här nämnde flera elever att mestadels tycker de att använda digitala verktyg på svensklektionerna för att söka främmande ord via digitala ordböcker.

[8] Vällillä kun ei osaa sanaa, sen voi tarkistaa puhelimesta.

När man inte vet ordet så kan man kolla det i mobilen.

Två av eleverna tyckte att användning av digitala verktyg stör inläring eftersom då börjar man tänka på andra saker än själva temat på lektionen. Vidare tyckte 4 elever att man behöver inga digitala verktyg eftersom man klarar sig med traditionella böcker.

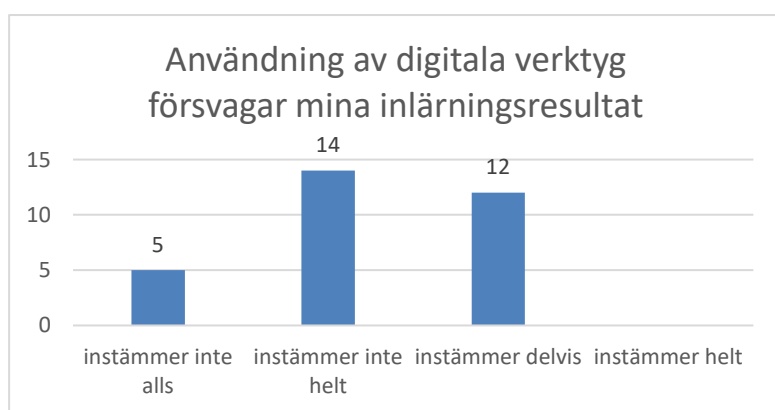
På basis av informanternas svar kan man dra en slutsats att eleverna mestadels tycker om att använda digitala verktyg på lektioner men de ofta upplevs som någonting extra till det vanliga skolarbetet och kan således upplevas som en rolig paus under lektionen.

Jag lär mig bättre med hjälp av digitala verktyg var ett påstående i enkäten (nummer 2). Elevernas svar delades så att 7 av de 33 eleverna inte instämde alls och således tyckte att de inte lär sig bättre om digitala verktyg används. Däremot 9 elever instämde delvis och de

resterande 17 elever instämde inte helt. Detta visar på att drygt hälften av informanterna anser att de inte lär sig bättre om digitala verktyg används. Detta kan bero på att eleverna inte är så vana vid att använda digitala verktyg på svensklektionerna och således kan inte nödvändigtvis utnyttja de resurserna som finns. Vidare kan användning av digitala verktyg upplevas mer som en rolig sak och därför kan det vara svårt att hitta en koppling mellan användning av digitala resurser och lärandet.

I enkäten hade jag ett påstående om motivationen. Frågan *Min motivation blir bättre om digitala verktyg används på lektionerna* (nummer 3) visade att 9 av de 33 eleverna instämde delvis och 6 elever instämde inte alls till påståendet. Däremot 18 av eleverna instämde inte helt. Således ansåg drygt hälften (18 av 33) av eleverna att motivationen inte blir bättre med dessa verktyg medan knappt en tredjedel tyckte att motivationen delvis blir bättre när digitala verktyg används. På basis av informanternas svar kan man konstatera att man inte kan anta att motivationen mot svenska blir bättre bara om man tar digitala verktyg med i undervisningen. Inställning till svenska orsakar mycket diskussion allmänt taget och digitala verktyg kan vara en motiverande faktor för många om de används på ett meningsfullt sätt.

I stället delades påståendet *Användning av digitala verktyg försvagar mina inlärningsresultat* (nummer 4) elevernas åsikter. I figur 4 nedan redovisas elevernas svar till påståendet.

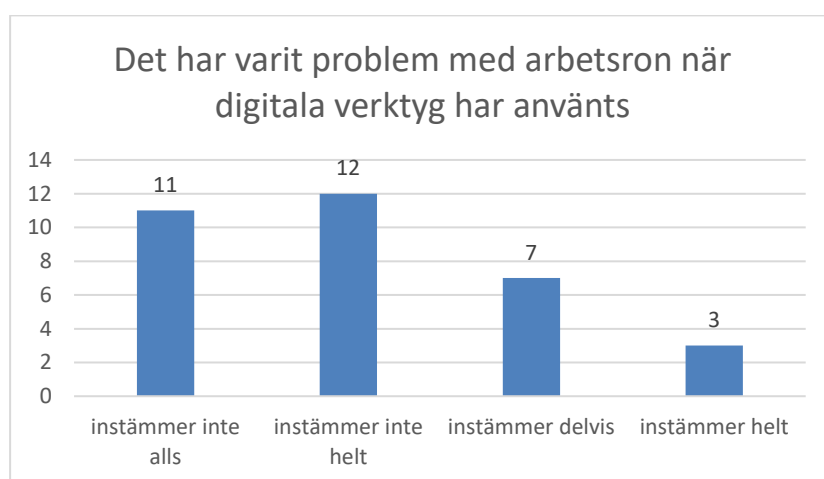
Figur 4. Elevernas (N=33) ställningstagande till påståendet *Användning av digitala verktyg försvagar mina inlärningsresultat*.

Som det framkommer i figur 4 fanns det 5 elever som inte instämde alls och således ansåg att användning av digitala verktyg inte försvagar deras inlärningsresultat. Fjorton av de 33 eleverna

däremot instämde inte helt och ingen har svarat instämmer helt till frågan. Tolv elever instämde delvis och sålunda tyckte att digitala verktyg delvis försvagar deras inlärningsresultat. Knappt hälften (14 av 33) ansåg alltså att användning av digitala verktyg inte försämrar deras inlärningsresultat medan drygt en tredjedel (12 av 33) tyckte att användning av digitala verktyg delvis försvagar deras inlärningsresultat. Jag skulle ha kunnat lägga till en öppen fråga efter denna fråga så att eleverna skulle ha haft en möjlighet att motivera sina svar.

En fråga i enkäten var *Användning av digitala verktyg på svensklektionen har mer nöje än nytta* (nummer 12). Elevernas svar fördelades så att 21 av de 33 eleverna instämde delvis och 4 elever instämde helt i påståendet. Sju elever instämde inte helt och en elev instämde inte alls. Således ansåg drygt hälften av eleverna att digitala verktyg innebär mer nöje än nytta. På basis av elevernas svar kan man konstatera att användning av digitala verktyg på lektionerna upplevs som roligt men användning av digitala verktyg förknippas inte nödvändigtvis med inläring.

Elevernas svar till påståendet *Det har varit problem med arbetsron när digitala verktyg har använts* (nummer 13) var varierande. I figur 5 nedan presenteras elevernas svar till påståendet.

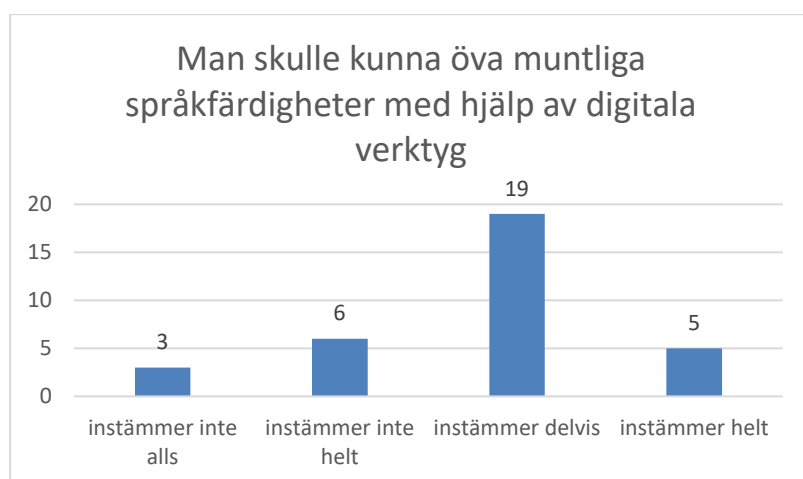
Figur 5. Informanternas (N=33) ställningstagande till påståendet *Det har varit problem med arbetsron när digitala verktyg har använts*.

Av figuren framgår att 11 av de 33 eleverna inte instämde alls och 12 elever instämde inte helt till påståendet. Däremot 7 elever instämde delvis och 3 av de 33 eleverna instämde helt. På basis av svaren på denna påstående kan man konstatera att majoriteten av eleverna anser att

man inte har problem med arbetsron när digitala verktyg används medan det dock finns sådana elever som tycker att digitala verktyg stör undervisningen. Det skulle ha varit intressant att få höra elevernas motivering till påståendet och lägga till en öppen fråga efter påståendet om hur användning av digitala verktyg har påverkat arbetsron.

6.2 Digitala verktyg i samband med muntliga färdigheter

Jag hade en öppen fråga och fyra slutna påståenden i enkäten gällande muntliga färdigheter med digitala verktyg. Det första påståendet löd: *Man skulle kunna öva muntliga språkfärdigheter med hjälp av digitala verktyg* (nummer 5). I figur 6 presenteras elevernas åsikter.

Figur 6. Informanternas åsikter om påståendet *Man skulle kunna öva muntliga språkfärdigheter med hjälp av digitala verktyg*.

Figur 6 visar att 19 av eleverna svarade *instämmer delvis* till påståendet och 5 svarade *instämmer helt*. Det fanns alltså sammanlagt 24 elever som förhöll sig positivt till att öva muntliga språkfärdigheter med digitala verktyg. Sex av eleverna svarade däremot *instämmer inte helt* och 3 av eleverna tyckte att man inte kan öva muntliga färdigheter med digitala verktyg. Vi kan alltså se att en majoritet av eleverna förhåller sig positivt till möjligheterna som finns att träna på muntliga färdigheter med digitala verktyg. Knappt en tredjedel tyckte att man inte kan öva muntliga språkfärdigheter med digitala verktyg.

Eleverna fick även svara på en öppen fråga (nummer 2 i enkäten): *Hur skulle man kunna öva muntliga färdigheter (t.ex. att öva tala och uttala) med hjälp av digitala verktyg?* Majoriteten (21 av 33) svarade att man skulle kunna spela in ljud och upprepa olika ord via digitala verktyg.

[9] Toistaa sanoja mallin mukaan, äänittää omaa puhettaan ja etsiä virheitä mitä tekee.

Upprepa ord enligt modellen, spela in sitt tal och söka fel som man gör.

Fem elever föreslog att man skulle kunna utnyttja Whatsapp-applikationen med att öva muntliga färdigheter.

[10] Esimerkiksi ääntämisnäytteiden lähettäminen Whatsappin välityksellä, äänneiden kuuntelu mobiililaitteista.

T.ex. att skicka uttalsprov via Whatsapp, att lyssna på ljud med digitala verktyg.

[11] Englannissa meillä on ainakin tehty puheita opettajalle lähettämällä ääniviesti Whatsappissa.

Åtminstone i engelskan har vi hållit tal genom att skicka ett ljudmeddelande till läraren via Whatsapp.

Sju elever svarade också att man skulle kunna titta på olika videor och lyssna på musik med hjälp av digitala verktyg. Två av eleverna nämnde även olika digitala spel och applikationer:

[12] Erilaisten mobiilisovellusten ja suulliseen kielitaitoon tarkoitettujen pelien avulla.

Med olika digitala appar och sådana spel som är avsedd för att träna muntliga språkfärdigheter.

[13] Erilaiset verkkokurssit kuten mm. WordDive opettaa lauseen oikeanlaisen ääntämisen. Myös Google-kääntäjä voi auttaa ääntämisessä.

Olika kurser på nätet, så som WordDive som lär dig att uttala korrekt. Även Google Översätt kan hjälpa dig med uttalet.

Det var en elev som föreslog att man skulle kunna filma korta videor. En elev tyckte också att man skulle kunna utnyttja svenskspråkiga tv-program för att öva uttalet.

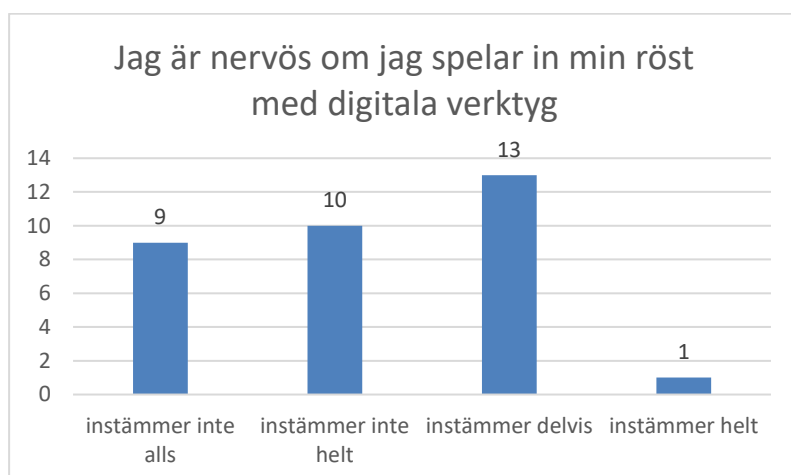
[14] No kuunnella esim. eri sarjoja, josta kuulee sen kielen ääntämisen. Ja on tehty eri sovelluksia, minkä kautta on kiva harjoitella.

Att lyssna på t.ex. olika tv-program så att man får höra uttalet. Och sen har man gjort olika appar och det är roligt att träna språket via dem.

Elevernas svar visar att mest skulle de öva muntliga språkfärdigheter genom att spela in ljud och genom att upprepa ord. Det som är intressant så fanns det bara en elev som svarade att man skulle kunna filma videor. Man kan se att eleverna tänker ganska traditionellt om än det fanns några elever som nämnde WhatsApp-applikationen och dess utnyttjande på att träna muntliga språkfärdigheter. Det kan också ha påverkat elevernas svar att varje informant kan ha upplevt muntliga språkfärdigheter på olika sätt och därför skulle det ha varit bra att förklara vad som menas med muntliga språkfärdigheter.

Ett påstående i enkäten var *Det är roligt att spela in ljud med digitala verktyg* (nummer 6). Elevernas svar varierade sinsemellan och 3 av de 33 eleverna svarade instämmer helt till påståendet och 12 elever instämde delvis. Däremot 7 elever instämde inte alls och 11 elever svarade instämmer inte helt till påståendet. Således tyckte drygt en tredjedel (12 av 33) av eleverna att det delvis är roligt att spela in ljud medan en tredjedel (11 av 33) var av den åsikten att det delvis inte är roligt att spela in ljud med digitala verktyg. Jag hade också ett påstående *Jag är nervös om jag spelar in min röst med digitala verktyg* (nummer 7). I figur 7 presenteras elevernas åsikter om nervositet i samband med att spela in sin röst.

Figur 7. Elevernas åsikter om påståendet *Jag är nervös om jag spelar in min röst med digitala verktyg*.

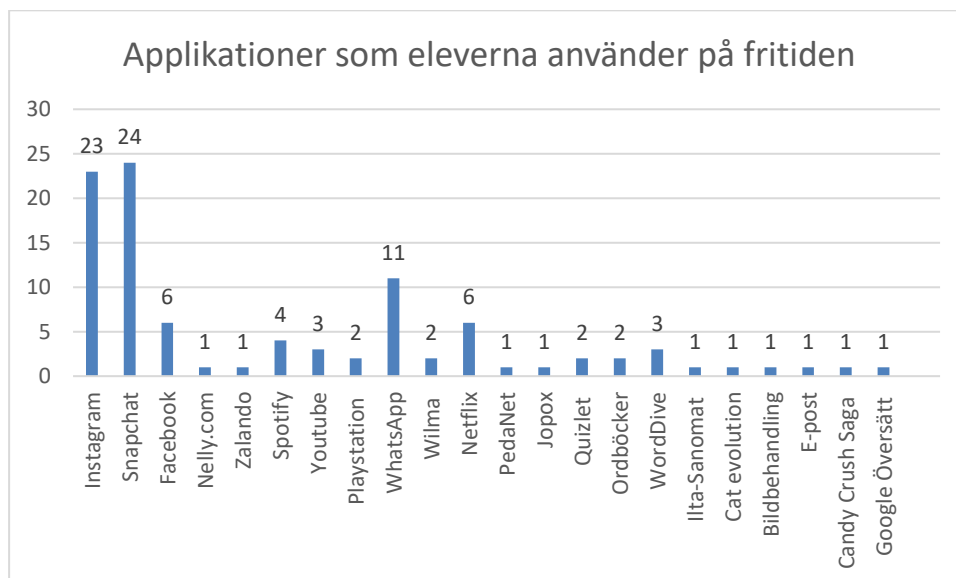
Av figur 7 framkommer det att 9 elever svarade *instämmer inte alls* och 10 elever svarade *instämmer inte helt* till påståendet. Således ansåg knappt en tredjedel av eleverna att de inte blir nervösa om de spelar in sin röst. Däremot 13 av de 33 eleverna instämde delvis till påståendet och således tyckte att de delvis är nervösa när de ska spela in sin röst med digitala verktyg. Det var bara en elev som instämde helt och ansåg att hen är nervös när hen ska spela in sin röst.

Det skulle kunna vara lätt att öva tala svenska med hjälp av digitala verktyg var ett påstående i enkäten (nummer 9). Det framkom i svaren att 20 elever svarade instämmer delvis medan 9 elever svarade instämmer inte helt. Däremot var det bara en elev som instämde inte alls och 2 elever som instämde helt. Dessa svar visar att hälften av eleverna förhöll sig positivt mot att öva tala svenska med hjälp av digitala verktyg och det var knappt en tredjedel som ansåg att det inte vore så lätt att öva tala svenska med digitala verktyg.

6.3 Användning av digitala verktyg på fritiden

Till den sista öppna frågan i enkäten fick eleverna berätta hur de använder digitala verktyg på fritiden och de fick även nämna applikationer som de använder (*Berätta fritt med egna ord hur du använder digitala verktyg på fritiden. Nämn också exempel på några appar och spel som du*

använder). Eleverna fick alltså nämna olika applikationer och flera digitala verktyg som de använder. Figur 8 nedan illustrerar elevernas användning av olika applikationer på fritiden.

Figur 8. Elevernas (N=33) användning av olika applikationer på fritiden.

Som man kan se i figur 8 använder eleverna mest på sina fritiden olika sajter för sociala medier. *Instagram*, *Snapchat* och *WhatsApp* är applikationerna som eleverna använder mest. Därtill nämnde eleverna bl.a. *Netflix* för att titta på olika tv-program samt *Spotify* och *Youtube* för att lyssna på musik och titta på videofilmer. Vidare nämnde eleverna nätaffärer (*Nelly.com*, *Zalando*), digitala ordböcker, e-post, olika digitala spel (*Playstation*, *Cat evolution*, *Candy Crush Saga*), nyhetsappar (*Ilta-Sanomat*), appar för skolarbete (*PedaNet*, *Wilma*), appar för att träna ord (*Quizlet*, *WordDive*) och bildbehandlingsprogram som applikationer som de använder på fritiden.

Frågan *Berätta fritt med egna ord hur du använder digitala verktyg på fritiden* visade att eleverna framförallt använde mobiltelefoner på fritiden. Tjugofyra elever nämnde mobiltelefonen och sju elever svarade att de använder datorer på fritiden. Det var bara en elev som svarade att hen använder iPad.

[15] Älypuhelinta käytän vapaa-ajalla melko paljon, lähinnä sosiaalisen median käyttöön. Tietokoneella teen yleensä vain koulujuttuja, mutta joskus katson elokuvia.

Jag använder mobiltelefonen ganska mycket på fritiden, för det mesta för att använda sociala medier. Med datorn gör jag vanligen bara skolgrejer men ibland tittar jag på filmer.

När eleverna nämnde dessa applikationer som de använder på fritiden nämnde de flera gånger begreppet *vanliga appar* då de refererade till olika sajter för sociala medier.

[16] Käytän ihan perussovelluksia, Instagram, Snapchat, WhatsApp yms. Käytän niitä päivittäin viestitelläkseni kavereiden kanssa ja seuratakseni maailman menoja.

Jag använder vanliga appar, så som Instagram, Spapchat, WhatsApp osv. Jag använder dem dagligen för att chatta med mina kompisar och för att se vad som händer i världen.

Vidare nämnde 11 elever att de använder mobiltelefoner för att vara i kontakt med människor och för informationssökning.

[17] Käytän puheluihin ja viesteihin enimmäkseen ja joskus haen netistä jotain.

För det mesta använder jag (mobiltelefonen) för att ringa och sms:a och ibland söker jag någonting på nätet.

En elev tyckte att det är bra att inte använda så mycket digitala verktyg på lektionen:

[18] Käytän älylaitteita aika paljon vapaa-ajalla niin koen että se on ihan hyvä pitää koulussa sivummalla. Hupi ja työ erikseen.

Jag använder digitala verktyg så mycket på fritiden så jag tycker att det är bra att inte använda dem så mycket i skolan. Man ska hålla nöje och arbete isär.

Av informanternas svar kan man dra en slutsats att för det mesta använder eleverna mobiltelefoner för att chatta med vänner eller för sociala medier. Majoriteten av eleverna nämnde Instagram, Snapchat och WhatsApp som *vanliga appar* vilket tyder på att alla känner till dessa applikationer. Det som är intressant är elevernas vana att använda mobiltelefoner och

bara knappt en fjärdedel av eleverna använde datorer på fritiden. Mest nämnde eleverna mobiltelefoner som ett verktyg de använder på fritiden.

7 SAMMANFATTANDE DISKUSSION

Syftet för denna avhandling var att undersöka gymnasieelevers tankar om digitalisering i svenskundervisning. I detta kapitel ska jag diskutera om mina viktigaste forskningsresultat med hjälp av forskningsfrågorna som jag hade i föreliggande studie. Därtill ska jag redogöra för reliabilitet och validitet gällande denna studie och diskutera om mina hypoteser som jag hade. Jag ger även några förslag för fortsatt forskning.

Min första forskningsfråga gällde hurdana erfarenheter har eleverna av användning av digitala verktyg i svenskundervisning och hur de har upplevt dem. Sammanlagt 33 gymnasieelever deltog i undersökningen. Resultat visade att alla, med undantag av en elev, ville hellre studera med traditionella böcker än digitala skolböcker på grund av elevernas ovana vid digitala läromedel. Detta var intressant att eleverna föredrog traditionella böcker eftersom jag hade tänkt mig att eleverna skulle vilja hellre använda digitala böcker. Detta antagande baserar sig på mina egna erfarenheter från lärarpraktiken och när jag har arbetat som vikarie. Svaren är i viss mån i strid med Hannola och Peltokangas (2015) undersökning där resultat visade att eleverna helst skulle vilja använda paddor eller mobiltelefoner i undervisning. Även Sveriges Riksdags (Utbildningsutskottet 2016) rapport visade att eleverna helst ville göra skoluppgifter med datorer. Trots att eleverna i min studie föredrog traditionella böcker ansåg de ändå att det skulle vara bra att ha digitala material tillgängligt på nätet. Drygt hälften av eleverna ändå ansåg att användning av digitala verktyg var en bra sak och att man kan dra nytta av digitala verktyg på lektionen. Det som dock förekom i ett svar var att digitala verktyg inte används på ett meningsfullt sätt. Mest använde eleverna digitala verktyg för digitala ordböcker. Det skulle ha varit intressant att veta vilket material som skulle kunna vara tillgängligt på nätet enligt eleverna och vad menas med det att digitala verktyg inte användes på ett meningsfullt sätt. Jag själv anser att digitala läroböcker är läromaterial som finns på nätet fastän de kostar och således är inte tillgängliga för alla.

Motivationen däremot inte visade sig bli bättre om digitala verktyg användes på svensklektionen: knappt en tredjedel av eleverna ansåg att motivationen blir bättre med digitala verktyg. Dessa resultat är i viss mån i strid med Sveriges Riksdags (Utbildningsutskottet 2016) och Brönnborn & Dahlgrens (2015) undersökning där resultat visade att användning av digitala

verktyg på lektionen förbättrar elevers motivation. Detta är viktigt att ta hänsyn till i dagens skolor och man ska komma ihåg att användning av digitala verktyg inte automatiskt förbättrar elevernas motivation. Trots att dagens ungdomar är vana vid att använda digitala verktyg behöver man integrera digitala verktygen till pedagogiken och undervisningen eftersom annars blir teknologi i undervisningen en separat del. Som eleverna i min studie svarade upplevdes användning av digitala verktyg mer nöje en nytta och därför ger studien intressanta resultat; eleverna upplevde att på lektionen är digitala verktyg någonting extra och de förknippade inte digitala verktyg med inläringen. En orsak kan vara att eleverna har fått använda sina mobiltelefoner t.ex. efter att de ha gjort skoluppgifter och väntar på andra elever eller att de har använt bara digitala ordböcker vilket inte ses som språkinläring enligt eleverna. Det som är dock värt att notera är att påståendet om motivation endast handlade om motivation mot svenska och därför kan man inte generalisera resultaten bland alla skolämnena. En viktig synpunkt som framkom i tidigare studier (se kapitel 4) var dålig arbetsro och elevernas användning av digitala verktyg till nöje under lektionerna. Det var många lärare som ansåg att eleverna använder sina mobiltelefoner under lektionerna och detta kan orsaka dålig arbetsro. Det kan vara ett allmänt problem i dagens skolor och det kan vara svårt för lärare att kontrollera användning av digitala verktyg till rätta ändamål. Elevernas motivation dock tycktes bli bättre om digitala verktyg användes. Jag anser att det finns brist på studier där man utreder om elevers motivation ökar i samband med användning av digitala verktyg på lektionerna. Det har visat sig att eleverna tycker om att använda digitala verktyg på lektionerna men en fråga av intresse är om det stämmer med påståendet att motivationen mot skolarbete ökar när digitala verktyg används. En intressant aspekt är också elevernas inläring och att man inte tar digitala verktyg med i undervisningen bara därför att de upplevs roliga utan att det finns en pedagogisk nytta i det. Enligt tidigare studier är eleverna intresserade av att använda digitala verktyg och således vore det viktigt att hitta på sådana arbetssätt som bäst stödjer elevers inläring.

En intressant synpunkt är lärarnas och elevernas motsatta åsikter om användning av digitala verktyg på lektionen. Lärarnas svar till förenkäten visade att eleverna använde datorer på lektionerna för att göra ordprov, kursprov och prov i hörförståelse. Enligt svaren använde den ena läraren digitala verktyg en gång i veckan och den andra läraren nästan dagligen. Om eleverna använder digitala verktyg med den andra läraren nästan dagligen borde detta troligen ha syns i svaren. Trots det svarade ingen av eleverna att de gör ordprov eller prov i hörförståelse

med digitala verktyg. En orsak kan vara att lärarna i min studie använder digitala verktyg med andra grupper eller då har lärarna och eleverna olika åsikter om användning av digitala verktyg eller vad som egentligen räknas som ett digitalt verktyg.

Eleverna alltså föredrog traditionella böcker eftersom det kan sägas vara en vana för eleverna att studera med tryckta böcker. Eleverna ansåg att man kan dra nytta av digitala verktyg på lektionen men samtidigt ville hellre studera med traditionella böcker och upplevde att digitala verktyg på lektionen är en bra sak. Eleverna gav ändå inte ett mervärde till användning av digitala verktyg i svenskundervisning. Detta kan bero på elevernas ovana att använda digitala resurser och således kan eleverna inte jämföra digitala resurser till de traditionella resurser som nu används (läroböcker osv.). Dagens elever lever i ett brytningsskede med den nya läroplanen (GGL 2015) som betonar att digitala verktyg borde användas på ett mångsidigt sätt i olika inlärningsmiljöer och resultat i min studie visar att läroplanen inte förverkligas i dessa två svenska klassrum. Det är också möjligt att lärare i min undersökning anser att digitala verktyg inte ska blandas in i skolvärlden utan dessa verktyg används endast på fritiden. En orsak till detta kan vara lärarnas eget intresse eller brist på utbildning inom digitalisering. Nya förändringar tar tid och både lärare och elever behöver tid att tillägna sig till de nya målsättningar som t.ex. läroplanen har. Jag anser att man kan dra en stor nytta av digitalisering i dagens skolor och det kräver även lärare att sätta sig in i saken: Som det framkom i Boijes (2017) undersökning påverkade lärarnas eget intresse till användning av digitala verktyg i undervisning. Pedagogiskt sätt finns det olika applikationer som kan utnyttjas och vidare tillämpas i undervisningen. Man kan lätt bringa elevers intresse till klassrummet bara man har ett klart syfte i huvudet. Även Pönkä (2017: 20) påpekar att användning av digitala verktyg inte är själva meningen utan att hur man på bästa möjliga sätt utnyttjar dessa verktyg i undervisningen för att främja inlärningen. Jag anser att det vore ytterst viktigt att höja resurser för lärarnas utbildning inom informationsteknologi för att målsättningarna för den nya läroplanen skulle nås på den konkreta nivån i dagens skolor. Om läroplanen och samhället kräver digitalisering borde även beslutsfattare i skolan observera lärarnas behov. För tillfället kan det i många skolor vara så att läraren måste studera informationsteknologi och användning av olika digitala verktyg och applikationer på sin egen fritid och för många lärare kan detta vara omöjligt. Lärare kan bli trötta om arbetstiderna segas för långa. I tidigare studier fanns det lärare som upplevde att det kan finnas elever som har bristfälliga kunskaper i informationsteknik. En fråga av intresse är att om lärare själv har bristfälliga kunskaper inom digitalisering hur hen kan

undervisa digitala kunskaper till sina elever. På basis av tidigare studier kan man se att lärare behöver mer utbildning inom området. Man kan inte anta att förändringarna uppstår utan utbildning och orientering i de nya rutinerna. Förstås finns det lärare som har eget intresse och de behöver inte utbildningen men då skulle det vara ytterst viktigt att dessa lärare skulle t.ex. hjälpa andra lärare.

En stor del av eleverna i min studie ansåg alltså att användning av digitala verktyg på lektionen har mer nöje än nytta. Det var flera elever som använde mobiltelefonen för att söka obekanta ord eller för att surfa på nätet. Vidare ansåg en del eleverna att koncentrationen blir sämre om digitala verktyg används eftersom då gör man lätt någonting annat än man borde göra. Detta kom fram även i Sveriges Riksdags (Utbildningsutskottet 2016) rapport där resultat visade att eleverna använder sociala medier på lektionen vilket kan störa undervisningen enligt lärarna. Eftersom eleverna i min studie inte var så vana vid att använda digitala verktyg på lektionerna anser jag att de inte kan se alla de möjligheterna som finns för att utnyttja dagens teknologi i inlärningsprocess. Även då är lärarens eget intresse och viljan att utveckla sig ytterst viktigt men lika viktigt är också elevers intresse.

Med min andra forskningsfråga ville jag få veta hurdana möjligheter finns det att öva muntliga färdigheter med digitala verktyg enligt eleverna. Över hälften av eleverna tyckte att man skulle kunna öva muntliga språkfärdigheter med hjälp av digitala verktyg och mest ansåg eleverna att man skulle kunna öva dessa färdigheter genom att lyssna och upprepa ord. Vidare nämnde eleverna olika applikationer, så som WordDive och möjligheten att titta på videor, lyssna på musik eller titta på tv-program i olika språk. Vidare var det några elever som föreslog att med hjälp av mobilapplikation WhatsApp skulle man kunna skicka uttalsprov till lärare. Som det framkom i undersökningarna Ungar och Medier 2010 och 2017 (Medierådet 2010, 2017) använder dagens ungdomar mest digitala verktyg för sociala medier och att chatta med vänner. Resultat liknar mina resultat om elevers användning av digitala verktyg på fritiden. Mest använder eleverna digitala verktyg för sociala medier, så som Instagram, Snapchat och WhatsApp. Jag anser att man lätt skulle kunna utnyttja t.ex. WhatsApp för att skicka ljudmeddelande till lärare men detta kräver att läraren själv är villig att använda sådana här arbetsätt. Även gymnasiets läroplan (2015: 14, 101) hävdar att undervisning ska innebära olika former av kommunikation och att eleven ska få en möjlighet att utveckla sina språkfärdigheter

både på fritiden och i studierna samt i arbetslivet. Man skulle kunna lätt integrera olika applikationer som eleverna använder dagligen till undervisning. Även av Jyrkkänen & Hautalas (2011) undersökning kom det fram att eleverna ansåg att man inte utnyttjar tillräckligt med sociala medier i undervisning. Eleverna i min studie förhöll sig mest positivt gentemot att öva muntliga färdigheter med digitala verktyg och således verkade vara mottagliga för utnyttjandet av den nya teknologin. Idag finns det fler möjligheter att träna på muntliga färdigheter med digitala verktyg; t.ex. surfplattor har olika applikationer som eleverna kan utnyttja bl.a. genom att arbeta en muntlig video, intervjua varandra, spela in ljud osv. Vidare finns det t.ex. en applikation Quizlet för att träna vokabulär och samtidigt kan eleven upprepa och lyssna på olika ord. Även Diaz (2012: 102) konstaterade att datorspelet kan ha inflytandet på elevers muntliga språkfärdigheter. Jag anser att det för läraren är ytterst viktigt att tänka utanför lådan och försöka utvecklas i samma takt med dagens teknologi. Det är dock ett faktum att både lärare och elever behöver utbildning inom området. Eleverna i min studie använde mest mobiltelefoner på sina fritiden och knappt en fjärdedel av eleverna använde datorer och bara en elev hade använt surfplattan på fritiden. Det finns alltså skäl att tro att dagens ungdomar använder alltmer mobiltelefoner i stället för datorer eller surfplattor. En orsak kan vara att dagens teknologi har utvecklats och man kan använda mobiltelefoner till samma ändamål som datorer.

Min tredje forskningsfråga handlade om elevers upplevelser av att öva muntliga färdigheter med digitala verktyg. Som det kom fram i resultat var eleverna inte så vana vid att använda digitala verktyg i samband med att öva muntliga färdigheter. Det var bara en av de lärarna som hade använt WhatsApp-applikationen med muntliga uttalsprov. Elevernas svar dock visade att en stor del av eleverna ansåg att man skulle kunna träna muntliga färdigheter med digitala verktyg. Drygt en tredjedel av eleverna ansåg att det är roligt att spela in ljud med digitala verktyg medan resterande andel inte höll med. Resultat visade även att flertalet elever inte blir nervösa när de spelar in sin röst med digitala verktyg men nära hälften av eleverna kände sig obekväma med det. Eleverna alltså förhöll sig mestadels positivt mot att använda digitala verktyg när man tränar muntliga färdigheter. En intressant synpunkt är att fast eleverna inte har så mycket erfarenhet av att använda digitala verktyg på svensklektioner förhöll de sig ändå mestadels positivt mot att utnyttja digitala resurser; det visar att de ser en potential i det. Man ska ändå komma ihåg att nära hälften av eleverna kände sig nervösa vid tanken på att spela in

sin röst. Detta var ett överraskande resultat eftersom jag hade ett antagande att det skulle vara lättare för elever att t.ex. göra en muntlig presentation med hjälp av digitala verktyg så att man inte behöver uppträda framför hela klassrummet. Detta kan bero t.ex. på elevers ovana vid digitala verktyg och att de inte känner sig trygga med dessa apparat. Om man inte använder digitala verktyg ofta så kan tröskeln för många vara hög.

Mina hypoteser var att eleverna tycker om att använda digitala verktyg i undervisning och att det är lätt att öva sig muntliga färdigheter med digitala verktyg. Dessa hypoteser stämde delvis överens med mina resultat eftersom en stor del av eleverna ansåg det är roligt att använda digitala verktyg på lektionerna. Även hypotesen om lättheten att öva muntliga färdigheter visade sig vara delvis rättvisande. Eleverna i min studie verkade dock vara nöjda med undervisningen eftersom en stor del föredrog användning av traditionella skolböcker i stället för digitala böcker. Nu är det mycket diskussion på gång om digitalisering men mestadels riktas den mot lärare. Det kan finnas lärare som anser att digitalisering inte är en bra sak men lika viktigt är det också att ta hänsyn till elevernas åsikter. Det kan finnas elever som föredrar traditionella undervisningen med böcker och förknippar digitala verktyg endast till fritiden. En viktig fråga är då att hur man ska integrera digitala verktyg till undervisningen för att på bästa möjliga sätt stödja elevers inlärande och inte ser digitala verktyg endast som nöje. Detta kräver både lärares och elevers samarbete. Det står även i GGL (2015: 100) att arbetssätt i undervisningen ska vara mångsidiga och elevaktiverande. Jag anser att dessa arbetssätt borde innehålla också användning av digitala verktyg men man ska inte glömma de traditionella undervisningsmetoderna. Det framkom i tidigare studier att lärare använde för det mesta digitala verktyg för lektionsplanering, bildtagning, för att visa videor eller för att lyssna på musik. Om man jämför dessa resultat till nutiden har det blivit mer möjligheter att utnyttja digitalisering på lektionerna. T.ex. ingen av lärarna i tidigare studier nämnde digitala skolböcker, digitala applikationer för att träna ord eller digitala ordböcker som idag är vanliga i skolarbetet.

Enligt mina resultat kan jag dra en slutsats att eleverna inte är vana vid att använda digitala verktyg på svensklektionerna och därför kan de inte se alla de pedagogiska möjligheterna som finns. Eleverna förhöll sig dock positivt mot användning av digitala verktyg och ansåg att det är roligt att ha lite omväxling till vanligt skolarbete. Även muntliga färdigheter skulle man kunna öva med digitala verktyg enligt eleverna. Om jag nu gjorde undersökningen på nytt skulle

jag omformulera enkäten något: Jag skulle lägga till fler öppna frågor för att få höra även mer elevernas tankar och erfarenheter. Jag skulle vilja höra elevers motiveringar om varför det är en bra sak respektive varför det inte är en bra sak att ha digitala verktyg i undervisningen; hurdana problem har man haft med arbetsron när digitala verktyg har använts; varför eleverna anser att de lär sig bättre respektive inte lär sig bättre med digitala verktyg, hur man skulle kunna utnyttja sociala medier i svenskundervisning enligt eleverna; vilka de applikationerna är som skulle fungera bäst, och till sist; hurdan material eleverna önskar att ha tillgängligt på nätet och vad som saknas enligt eleverna. Likert-skalan i enkäten var någorlunda svårt att tolka och ibland hade jag svårigheter med analys av materialet. Vidare anser jag att det skulle ha varit bättre att få fler svar än jag nu hade och t.ex. att ha två olika skolor för att se om resultat skulle likna varandra. Enkätundersökning fungerade förhållandevis bra i detta sammanhang trots vissa svagheter (jfr ovan).

I framtiden skulle man kunna forska i detta tema mer för att utreda konkreta sätt att använda digitala verktyg till undervisning av muntliga språkfärdigheter. Även ett materialpaket skulle vara nyttigt eftersom det finns brist på sådana. Vidare skulle det vara intressant att utreda de konkreta arbetssätt som man skulle kunna ha med sociala medier i språkklassrummet. Eftersom min undersökning koncentrerade sig på elevers erfarenheter och upplevelser av digitala verktyg i undervisning vore det intressant på basis av denna information utreda hur man skulle kunna utnyttja t.ex. sociala medier i undervisning. I början av enkäten bad jag eleverna att ringa in könet. Eftersom det var så många elever som inte hade gjort detta kunde jag inte ta ställning till könsskillnader i denna avhandling. Det skulle ha varit intressant att veta om det hade funnits skillnader mellan pojkars och flickors attityder gentemot användning av digitala verktyg och därför vore det intressant att forska i detta område vidare.

Resultaten i föreliggande undersökning kan inte generaliseras eftersom antalet informanterna var relativt litet. Ändå anser jag att min undersökning ger viktig information till språklärare eftersom digitalisering är ett omtalat samtalsämne i dagens skolvärld och samhälle. Jag anser att det är viktigt att höra elevers åsikter om temat och försöka hitta de allra lämpligaste arbetssätt och samtidigt utnyttja digitala verktyg på ett pedagogiskt sätt. Eftersom digitalisering lyfts fram även i läroplanen är temat ytterst viktigt. Som elevernas svar visar behöver man även fler information och utbildning om hur digitala verktyg integreras till undervisningen. Vidare ska man uppmuntra lärare och elever att tänka utanför lådan och prova modigt på de nya

inlärningsmetoderna och -miljöerna. Det är dock viktigt att komma ihåg att man inte ska glömma traditionella undervisningsresurser som hittills har fungerat bra. Jag anser att digitala resurser ger mervärde till undervisningen bara man kan utnyttja dem på ett meningsfullt sätt. Digitala verktyg ska inte tas med i undervisningen bara därför att det är ett omtalat samtalsämne utan man behöver att ha ett klart syfte och en pedagogisk tanke bakom den för att inläringen uppfylls. I bästa fall drar alla nytta av digitalisering.

LITTERATUR

Alanen, R. 2014. *Kysely tutkijan työkaluna*. I: Kalaja, P., Alanen, R. & Dufva, H. (red.): *Kieltä tutkimassa. Tutkielman laatijan opas*. Tampere: Finn Lectura.

Bell, J. 1993. *Introduktion till forskningsmetodik*. Lund: Studentlitteratur.

Boije, J. 2017. *Digitalisering i svenskundervisningen i gymnasieskolan. En studie om lärares användning av digitala redskap i svenskundervisningen*. Examensarbete. Karlstads universitet: Institutionen för humaniora och samhällsvetenskap.
<http://kau.diva-portal.org/smash/get/diva2:1113058/FULLTEXT01.pdf>
(Hämtad 10.8.2017)

Brännborn C. & Dahlgren L. 2015. *En förändrad praktik? Om digitala verktyg i läs- och skrivundervisningen i skolans tidiga år*. Examensarbete. Högskolan Kristianstad: Institutionen för lärande och miljö.
<http://www.diva-portal.se/smash/get/diva2:906027/FULLTEXT01.pdf>
(Hämtad 17.8.2017)

Bygate, M. 2009. *Teaching the spoken foreign language*. I: Knapp, K., Seidlhofer, B. (red.): *Handbook of Foreign Language Communication and Learning*. New York: Moyton de Gruyter. 401-438.

Diaz, P. 2012. *Webben i undervisningen. Digitala verktyg och sociala medier för lärande*. Lund: Studentlitteratur.

Digitaliseringskommissionen, 2015. *Digitaliseringens transformerande kraft – vägval för framtiden*. SOU 2015:91. Stockholm: Elanders Sverige AB. (Hämtad 11.11.2017)

Digitaliseringskommissionen, 2016. *För digitalisering i tiden*. SOU 2016:89. Stockholm: Elanders Sverige AB. (Hämtad 11.11.2017)

Ejlertsson, G. 1996. *Enkäten i praktiken. En handbok i enkätmetodik*. Lund: Studentlitteratur.

Europeiska unionen, 2006. *Europaparlamentets och rådets rekommendation av den 18 december 2006 om nyckelkompetenser för livslångt lärande*. Europeiska unionens officiella tidning, nr L 394 (2006/962/EG).
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006H0962&from=SV>
(Hämtad 11.11.2017)

GGL 2015 = Grunderna för gymnasiets läroplan. Utbildningsstyrelsen.
http://www.oph.fi/download/174853_grunderna_for_gymnasiets_laroplan_2015.pdf
(Hämtad 4.11.2017)

GLGU 2014 = Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen. Utbildningsstyrelsen.

http://www.oph.fi/download/166434_grunderna_for_laroplanen_verkkajulkaisu.pdf
(Hämtad 11.11.2017)

Hannola, I. & Peltokangas, H. 2015. *Mikä motivoi? Oppilaiden ajatuksia oppivälineiden käytöstä koulussa*. Pro gradu- avhandling. Jyväskylän universitet: Institutionen för lärarutbildning. <https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/46088>
(Hämtad 19.8.2017)

Hautala, P. & Jyrkkänen, L. 2011. *Yläkoulun oppilaiden ja opettajien käsityksiä uusmedian hyödyntämisestä opetuksessa*. Pro gradu -avhandling. Jyväskylä universitet: Institutionen för språk. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/26949/URN%3ANBN%3Afi%3Aaju-2011051210789.pdf?sequence=1> (Hämtad 27.3.2017)

Hildén, R. 2000. *Vieraan kielen puhumisen harjoittelu*. I: Kaikkonen, P. & Kohonen, V.: *Minne menet kielikasvatus? Näkökulmia kielipedagogiikkaan*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.

Kaikkonen, P. 2000. *Autenttisuus ja sen merkitys kulttuurienvälisessä vieraan kielen opetuksessa*. I: Kaikkonen, P. & Kohonen, V.: *Minne menet kielikasvatus? Näkökulmia kielipedagogiikkaan*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.

Kalaja, P., Alanen, R & Dufva, H. 2014. *Kieltä tutkimassa. Tutkielman laatijan opas*. Tampere: Finn Lectura.

Korkeakivi, R. 2017. *Ponsi osui ytimeen*. <https://www.opettaja.fi/tyossa/ponsi-osui-ytimeen/>
(Hämtad 15.1.2018)

Lehto, S. 2014. *Älypuhelimien opetuskäyttö alakoulussa -kohti tulevaisuuden taitoja*. Pro gradu- avhandling. Tammerfors universitet. <http://tampub.uta.fi/handle/10024/97415>
(Hämtad 27.3.2017)

Lindberg, I. 2005. *Språka samman. Om samtal och samarbete i språkundervisning*. Västerås: Edita Västra Aros AB.

Luukkainen, O. 2016. *Digiloikan askelmerkit kohdalleen*. I: Hietikko, P., Ilves, V. & Salo, J. *Askelmerkit digiloikkaan*. OAJ:n julkaisusarja 3:2016. <http://www.oaj.fi/cs/oaj/OAJn%20askelmerkit%20digiloikkaan> (Hämtad 15.1.2018)

Löfving, C. 2013. *Digitala verktyg och sociala medier i undervisningen - så skapar vi en relevant skola utifrån Lgr 11*. Stockholm: Liber.

- Medierådet. 2010. *Ungar & Medier. Fakta om barns och ungas användning och upplevelser av medier*. Stockholm.
<https://www.google.fi/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=8&ved=0ahUKEwib2rmH6ebYAhUEiaYKHT4rBwAQFghbMAc&url=https%3A%2F%2Fwww.iis.se%2Fdocs%2FUngar-och-medier-2010.pdf&usg=AOvVaw2E5o8AeV3DpIL9t076p70b> (Hämtad 12.10.2017)
- Medierådet, 2017. *Ungar och Medier*. Stockholm.
<https://statensmedierad.se/download/18.7b0391dc15c38ffbccd9a238/1496243409783/Ungar%20och%20medier%202017.pdf> (Hämtad 20.1.2018)
- Mustaparta, A.-K. 2000. *Miksi suullinen harjoittelu on tärkeää?* I: Heikkilä, S., Mustaparta, A.-K., Mäkelä, R., Reijula, J. & Valojää, P.: *Opi puhumalla*. Helsingfors: Utbildningsstyrelsen. 6-7.
- Palmér, A. 2010. *Muntligt i klassrummet. Om tal, samtal och bedömning*. Lund: Studentlitteratur.
- Paulins, N. 2015. *Learning Content Development Methodology for Mobile Devices*. Nr. 43-2015, 147-153.
https://ac.els-cdn.com/S1877050914015889/1-s2.0-S1877050914015889-main.pdf?_tid=4bf0df7c-cd29-11e7-a458-00000aacb35d&acdnat=1511096471_c3502c78399120a14677e81fc483ce63S1877050914015889 (Hämtad 28.3.2017)
- Pegrum, M. 2014. *Mobile learning. Languages, Literacies and Culture*. Hampshire: Palgrave Macmillan.
<http://ebookcentral.proquest.com/lib/jyvaskylaebooks/reader.action?docID=1779939> (Hämtad 29.3.2017)
- Prensky, M. 2001. *Digital Natives, Digital Immigrants*. MCB University Press. Vol 9. No 5: On the Horizon.
<https://www.marcprensky.com/writing/Prensky%20-%20Digital%20Natives,%20Digital%20Immigrants%20-%20Part1.pdf> (Hämtad 20.10.2017)
- Pönkä, H. 2017. *Open somekirja. Sosiaalisen median oppimisympäristöt ja menetelmät*. Jyväskylä: Docendo.
- Rossing, J., Miller, W., Cecil, A. & Stamper, E. 2012. *iLearning: The future of higher education? Student perceptions on learning with mobile tablets*. Journal of the Scholarship of Teaching and Learning Vol. 12, No.2. June 2012, 1-26. <http://eric.ed.gov/?id=EJ978904> (Hämtad 20.8.2017)
- Stadsrådet, 2016. *Osaaminen ja koulutus. Kärkihankkeet*.
<http://valtioneuvosto.fi/hallitusohjelman-toteutus/osaaminen>. (Hämtad 21.10.2017)

Svanberg, P. 2013. *Digitalisering, vad menas?* <http://www.tnc.se/2013/02/digitalisering-konkret-omvandling-till-nollor-och-ettor-eller-allmaent-oekande-av-datoranvaendandet/> (Hämtad 12.12.2017)

Tiittula, S. 1992. *Puhuva kieli. Suullisen viestinnän erityispiirteitä.* Loimaa: Finn Lectura Ab.

Toivola, M., Peura, P. & Humaloja, M. 2017. *Flipped learning. Käänteinen oppiminen.* Helsinki: Edita.

Tornberg, U. 2005. *Språkdiraktik.* 3:e uppl. Stockholm: Greerup.

Utbildningsutskottet, 2016. Digitalisering i skolan – dess påverkan på kvalitet, likvärdighet och resultat i utbildningen. *Rapporter från Riksdagen 2015/16:RFR18.* Stockholm: Riksdagstryckeriet. <https://data.riksdagen.se/fil/24B42258-6038-470F-80C6-F5CE149F401B> (Hämtad 23.9.2017)

BILAGA

Enkäten till eleverna

Kysely älylaitteiden käytöstä ruotsinkielen oppitunneilla

Tämä kyselytutkimus koskee älylaitteiden (*älypuhelin, tabletti, kannettava tietokone*) käyttöä ruotsinkielen oppitunneilla ja on osa pro gradu-tutkielmaani Jyväskylän yliopistossa. Kyselyn tarkoituksena on selvittää mitä mieltä oppilaat ovat mobiililaitteiden käytöstä ruotsinkielen oppitunneilla ja miten mobiililaitteita voisi hyödyntää suullisen kielitaidon harjoittelussa. Tutkimukseni tuloksia voin hyödyntää omassa työssäni tulevana kieltenopettajana, jonka vuoksi vastauksesi ovat äärimmäisen tärkeitä.

Kyselyyn vastaaminen vie n. 15 minuuttia ja siihen vastataan nimettömästi. Vastauksia käsitellään täysin luottamuksellisesti ja ne jäävät vain minun tietooni. Aloita vastaamalla avoimiin kysymyksiin. Vastaa sen jälkeen monivalintakysymyksiin rastittamalla omaa mielipidettäsi parhaiten kuvaava vaihtoehto. Vastaamalla kyselyyni annat luvan käyttää vastauksia tutkimukseni materiaalina.

Sukupuoli: **nainen/mies**   **(ympyröi)**

Ole hyvä ja vastaa seuraaviin kysymyksiin mahdollisimman tarkasti omin sanoin.

1. Opiskeletko mieluummin sähköisen vai paperisen oppikirjan avulla? **Miksi?**

2. Miten eri tavoin suullista kielitaitoa (puheen ja ääntämisen harjoittelu) voisi mielestäsi harjoitella mobiililaitteiden avulla?

3. Koetko, että mobiililaitteiden käytöstä ruotsinkielen tunnilla on sinulle hyötyä? **Miksi, miksi ei?**

Ole hyvä ja rastita vaihtoehto (X) joka mielestäsi kuvaa parhaiten omaa mielipidettäsi.

A. Kokemukset mobiililaitteista

	TÄYSIN ERI MIELTÄ	JOKSEENKIN ERI MIELTÄ	JOKSEENKIN SAMAA MIELTÄ	TÄYSIN SAMAA MIELTÄ
1. Tykkään käyttää mobiililaitteita (tietokone, tabletti, älypuhelin) ruotsinkielen tunneilla.*				
*Perustele vastauksesi: Miksi tykkäät/et tykkää käyttää mobiililaitteita ruotsinkielen tunneilla?				
2. Opin paremmin mobiililaitteiden avulla.				
3. Motivaationi ruotsin kieltä kohtaan paranee jos käytössä on mobiililaitteita.				
4. Mobiililaitteiden käyttö ruotsinkielen tunneilla heikentää oppimistuloksiani.				

B. Suullinen kielitaito

	TÄYSIN ERI MIELTÄ	JOKSEENKIN ERI MIELTÄ	JOKSEENKIN SAMAA MIELTÄ	TÄYSIN SAMAA MIELTÄ
5. Suullista kielitaitoa voisi mielestäni harjoitella mobiililaitteen avulla.				
6. Puheen nauhoittaminen mobiililaitteella on mukavaa.				
7. Puheen nauhoittaminen mobiililaitteella jännittää minua.				
8. Opiskelen mieluummin paperisen kirjan kuin sähköisesti mobiililaitteen avulla.				
9. Ruotsin puhumisen harjoittelu voisi onnistua helposti mobiililaitteen avulla.				

C. Kokemuksia opetuksessa

	TÄYSIN ERI MIELTÄ	JOKSEENKIN ERI MIELTÄ	JOKSEENKIN SAMAA MIELTÄ	TÄYSIN SAMAA MIELTÄ
10. Mobiililaitteiden käyttö ruotsinkielen opetuksessa on hyvä asia.				
11. Sanastoa on helpompi opetella mobiililaitteiden avulla.				
12. Mobiililaitteet ruotsinkielen tunnilla ovat enemmän hupia kuin hyötyä.				
13. Työrauhan kanssa on ollut ongelmia, kun käytössä on ollut mobiililaitteita.				

D. Käyttö vapaa-ajalla

Kerro vapaasti omin sanoin miten käytät älylaitteita vapaa-ajallasi. Mainitse esimerkkejä sovelluksista tai peleistä, joita käytät.

Suuri kiitos vastaamisesta kyselyyni!

